ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
PHILIPPE LÉGER
της 9ης Νοεμβρίου 1995 *

1. Το High Court of Justice, Queen's Bench Division, υπέβαλε στο Δικαστήριο πέντε προδικαστικά ερωτήματα στο πλαίσιο διαφοράς σχετικά με το τελωνειακό καθεστώς των εισαγωγών, στο Ηνωμένο Βασίλειο, γαρίδων από τις Φερόες Νήσους. Τα ερωτήματα αυτά αφορούν τους κανόνες καθορισμού της καταγωγής των εισαγομένων εμπορευμάτων καθώς και το καθεστώς της εκ των υστέρων εισπράξεως εισαγωγικών δασμών που δεν επιβλήθηκαν αρχικά στον υπόχρεο.

2. Φαίνεται ότι στα τέλη του 1994 εκκρεμούσαν εντός άλλων κρατών μελών (Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Γαλλία και Κάτω Χώρες) παρεμφερείς διαφορές αφορώσες την Føroya Fiskasøla, μια από τις προσφεύγουσες επιχειρήσεις των κυρίων δικών [1].

3. Θα υπενθυμίσω, καταρχάς, συνοπτικά το θεσμικό καθεστώς των Φερόων Νήσων, καθώς και τη θέση τους σε σχέση προς την Κοινότητα.

4. Δυνάμει δανικού νόμου, του Hjemmestyrelov 137 της 23ης Μαρτίου 1948, οι Φερόες Νήσοι αποτελούν αυτοδιοικούμενη κοινότητα συνδεδεμένη με το Βασίλειο της Δανίας. Οι κάτοικοι των Φερόων Νήσων ορίζονται ως Δανοί υπήκοοι που έχουν την κατοικία τους στις Φερόες Νήσους. Η τοπική κυβέρνηση των Φερόων Νήσων είναι υπεύθυνη, μεταξύ άλλων, για τα θέματα που αφορούν τελωνειακούς δασμούς. Στην αρμοδιότητα των τοπικών αρχών ανήκει επίσης η ρύθμιση του ζητήματος της χρήσεως της σημαίας των Φερόων Νήσων επί των σκαφών που είναι νηολογημένα στις Φερόες Νήσους.

5. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 227, παράγραφος 5, στοιχείο α', της Συνθήκης ΕΟΚ, όπως αυτό διατυπώθηκε με το άρθρο 15, παράγραφος 2, της αποφάσεως του Συμβουλίου της 1ης Ιανουαρίου 1973 περί προσαρμογής των πράξεων προσχωρήσεως νέων κρατών μελών στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες [2], το Βασίλειο της Δανίας είχε τη δυνατότητα να γνωστοποιήσει στην Κοινότητα, το αργότερο έως τις 31 Δεκεμβρίου 1975, ότι η Συνθήκη ΕΟΚ είχε εφαρμογή στις Φερόες Νήσους. Το Βασίλειο της Δανίας δεν έκανε χρήση της δυνατότητας αυτής. Συνεπώς, η Συνθήκη ΕΚ δεν έχει εφαρμογή στις εν λόγω νήσους.

Κανονιστικό πλαίσιο της διαφοράς των κυρίων δικών

6. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 2051/74 του Συμβουλίου, της 1ης Αυγούστου 1974, περί του

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

1 — Βλ. παρατηρήσεις των προσφευγουσών των κυρίων δικών, παράγραφος 11.

2 — ΕΕ L 2, σ. 1.

εφαρμοζομένου τελωνειακού καθεστώτος σε ορισμένα προϊόντα καταγωγής και προελεύσεως των Φερόων Νήσων [3], εκδόθηκε στο πλαίσιο της διαδικασίας προοδευτικής καταργήσεως των δασμών επί των εισαγωγών από τις Φερόες Νήσους.

7. Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 2, και του παραρτήματος ΙΙ του εν λόγω κανονισμού, ισχύει δασμολογική ατέλεια για την εισαγωγή μαλακοστράκων και μαλακίων των Φερόων Νήσων στο Ηνωμένο Βασίλειο.

8. Το παράρτημα IV του κανονισμού ορίζει την έννοια των καταγομένων προϊόντων όσον αφορά τα προϊόντα που υπάγονται στην κοινή οργάνωση αγορών στον τομέα των προϊόντων αλιείας:

«Ι.(...) θεωρούνται ως προϊόντα καταγωγής των [Φερόων Νήσων] (...):

α) (...)

β) τα προϊόντα της θαλασσίας αλιείας που εξάγονται από την θάλασσα από τα πλοία των [Φερόων Νήσων]·

(...)

Η έκφραση "πλοία των [Φερόων Νήσων]" εφαρμόζεται μόνον έναντι των πλοίων:

— που έχουν νηολογηθεί ή καταχωρηθεί στις [Φερόες Νήσους]·

— που φέρουν την σημαία των [Φερόων Νήσων]·

— που ανήκουν κατά το ήμισυ τουλάχιστον σε υπηκόους των κρατών μελών της Κοινότητος είτε διαμένουν είτε όχι στις [Φερόες Νήσους] ή σε μια εταιρία της οποίας η κυρία έδρα βρίσκεται στην επικράτεια ενός κράτους μέλους ή στις [Φερόες Νήσους] (...)·

— των οποίων το ανώτερο προσωπικό αποτελείται εξ ολοκλήρου από υπηκόους των κρατών μελών της Κοινότητος, είτε διαμένουν είτε όχι στις [Φερόες Νήσους]·

— των οποίων το πλήρωμα, σε αναλογία 75 % τουλάχιστον, αποτελείται από υπηκόους των κρατών μελών της Κοινότητος, είτε διαμένους είτε όχι στις [Φερόες Νήσους].»

3 — ΕΕ ειδ. έκδ. 11/006, σ. 160.

9. Το άρθρο 4 [4], παράγραφος 1, ορίζει τα εξής:

«Προς τον σκοπό εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, η έννοια των καταγομένων προϊόντων καθορίζεται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 14 του κανονισμού (ΕΟΚ) 802/68 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 1968, περί του κοινού ορισμού της εννοίας καταγωγής των εμπορευμάτων [5] υπό την επιφύλαξη των ειδικών κανόνων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα IV καθώς επίσης και των διατάξεων της παραγράφου 2.»

10. Το άρθρο 14 του κανονισμού 802/68 καθορίζει τη διαδικασία που εφαρμόζεται στο πλαίσιο της Επιτροπής Καταγωγής, η οποία συνεστήθη με τον κανονισμό αυτόν.

11. Το άρθρο 4, παράγραφος 2, του κανονισμού 2051/74 εξαρτά την εφαρμογή δασμολογικών μειώσεων από την προσκόμιση πιστοποιητικού κυκλοφορίας EUR.1, υπόδειγμα του οποίου περιλαμβάνεται στο παράρτημα V του κανονισμού. Η ανωτέρω διάταξη διευκρινίζει ότι το πιστοποιητικό αυτό εκδίδεται από τις αρχές των Φερόων Νήσων κατά την εξαγωγή των εμπορευμάτων τα οποία αφορά.

12. Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 3184/74 της Επιτροπής, της 6ης Δεκεμβρίου 1974, περί ορισμού της εννοίας των καταγομένων προϊόντων και περί των μεθόδων διοικητικής συνεργασίας για την εφαρμογή του τελωνειακού καθεστώτος το οποίο εφαρμόζεται επί ορισμένων προϊόντων καταγομένων και προερχομένων από τις Φερόες Νήσους [6], θεσπίζει τους κανόνες που ισχύουν όσον αφορά τόσον τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες τα προϊόντα αποκτούν τον χαρακτήρα των καταγομένων προϊόντων όσο και τη δικαιολόγηση του χαρακτήρα αυτού και των τρόπων ελέγχου του.

13. Το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού αυτού ορίζει ότι ως προϊόντα καταγόμενα από τις Φερόες Νήσους θεωρούνται «τα προϊόντα που παρήχθησαν εξ ολοκλήρου στις [Φερόες Νήσους]».

14. Το άρθρο 3 διευκρινίζει τα εξής:

«Θεωρούνται (...) ως "εξ ολοκλήρου παραχθέντα" (...) στις [Φερόες Νήσους] (...):

(...)

στ) τα προϊόντα της θαλάσσιας αλιείας και άλλα προϊόντα που εξάγονται εκ της θαλάσσης από τα πλοία τους·

(...)»

4 — Παλαιό άρθρο 5, το οποίο κατέστη άρθρο 4 κατ' εφαρμογήν του *άρθρου 1, παράγραφος 2, του κανονισμού* (ΕΟΚ) 2612/79 του Συμβουλίου, της 23ης Νοεμβρίου 1979, περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 2051/74 περί του εφαρμοζομένου τελωνειακού καθεστώτος σε ορισμένα προϊόντα καταγωγής και προελεύσεως των Φερόων Νήσων (ΕΕ ειδ. έκδ. 02/007, σ. 302).

5 — ΕΕ ειδ. έκδ. 02/001, σ. 20. Ο κανονισμός αυτός καταργήθηκε, μετά την κωδικοποίησή του, από το άρθρο 251 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994 (ΕΕ L 302, σ. 1).

6 — ΕΕ ειδ. έκδ. 02/002, σ. 5.

15. Η ερμηνευτική σημείωση 4 του παραρτήματος Ι του κανονισμού 3184/74 επαναλαμβάνει τα στοιχεία του ορισμού των «πλοίων των [Φερόων Νήσων]» που περιλαμβάνεται στο παράρτημα IV του κανονισμού 2051/74.

16. Το άρθρο 7, παράγραφος 1, του κανονισμού 3184/74 ορίζει τα εξής:

«Η απόδειξη του χαρακτήρα των προϊόντων ως καταγωγής παρέχεται με την κατάθεση πιστοποιητικού κυκλοφορίας εμπορευμάτων EUR.1 (...) το οποίο εκδίδεται από την "Føroya Gjaldstova" (...)» [7].

17. Το άρθρο 9 προσθέτει ότι το πιστοποιητικό κυκλοφορίας εμπορευμάτων εκδίδεται μόνο κατόπιν γραπτής αιτήσεως του εξαγωγέα. Η Føroya Gjaldstova οφείλει να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την επαλήθευση της καταγωγής των εμπορευμάτων και για τον έλεγχο των λοιπών στοιχείων του πιστοποιητικού (άρθρο 22, παράγραφος 2). Εκ των υστέρων δειγματοληπτικός έλεγχος των πιστοποιητικών EUR.1 είναι δυνατός κάθε φορά που οι τελωνειακές αρχές του κράτους μέλους εισαγωγής έχουν βάσιμες αμφιβολίες ως προς τη γνησιότητα του εγγράφου ή την ακρίβεια των πληροφοριών περί της πραγματικής καταγωγής του συγκεκριμένου εμπορεύματος (άρθρο 46, παράγραφος 1). Οι τελωνειακές αρχές του κράτους μέλους εισαγωγής επιστρέφουν τότε το πιστοποιητικό στη Føroya Gjaldstova αναφέροντας τους τυπικούς ή ουσιαστικούς λόγους που δικαιολογούν την έρευνα (άρθρο 46, παράγραφος 2). Τα πορίσματα του εκ των υστέρων ελέγχου γνωστοποιούνται στις τελωνειακές αρχές· βάσει των πορισμάτων αυτών πρέπει να μπορεί να διαπιστωθεί αν το αμφισβητούμενο πιστοποιητικό κυκλοφορίας εμπορευμάτων ισχύει για τα πράγματι εξαχθέντα εμπορεύματα και αν τα εμπορεύματα αυτά έχουν όντως τον χαρακτήρα καταγομένων προϊόντων (άρθρο 46, παράγραφος 3).

18. Όταν οι αρμόδιες αρχές κράτους μέλους διαπιστώνουν ότι το σύνολο ή μέρος των νομίμως οφειλομένων εισαγωγικών δασμών δεν ζητήθηκε από τον υπόχρεο, κινούν διαδικασία εισπράξεως των μη εισπραχθέντων δασμών κατ' εφαρμογήν του κανονισμού (ΕΟΚ) 1697/79 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1979, περί της εκ των υστέρων εισπράξεως εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών που δεν κατέστησαν απαιτητοί από τον φορολογούμενο για εμπορεύματα που διασαφίσθησαν σε τελωνειακό καθεστώς συνεπαγόμενο την υποχρέωση καταβολής τέτοιων δασμών [8].

19. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο [9], του κανονισμού αυτού, η διαδικασία αυτή δεν μπορεί να κινηθεί μετά την παρέλευση τριετίας από της ημερομηνίας της βεβαιώσεως του αρχικού ποσού που απαιτήθηκε από τον υπόχρεο ή, αν δεν έλαβε χώρα βεβαίωση χρέους, από της ημερομηνίας γενέσεως της σχετικής με το εμπόρευμα τελωνειακής οφειλής.

7 — Ονομασία της τελωνειακής αρχής των Φερόων Νήσων κατά τον χρόνο εκδόσεως του κανονισμού.

8 — ΕΕ ειδ. έκδ. 02/007, σ. 254. Ο κανονισμός αυτός καταργήθηκε, κατόπιν κωδικοποιήσεως, από το άρθρο 251 του προμνησθέντος κανονισμού 2913/92, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1994.

9 — Η διάταξη αυτή περιελήφθη, κατά τα ουσιώδη στοιχεία της, στο άρθρο 221, παράγραφος 3, του ισχύοντος κοινοτικού τελωνειακού κώδικα.

20. Εξάλλου, κατά το άρθρο 5, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο [10]:

«Οι αρμόδιες αρχές δύνανται να μην προβαίνουν σε ενέργειες [εκ των υστέρων εισπράξεως] ποσού εισαγωγικών (...) δασμών που δεν καταβλήθηκε συνεπεία λάθους αυτών των ιδίων των αρμόδιων αρχών που λογικά δεν ηδύνατο να ανακαλυφθεί από τον φορολογούμενο ο οποίος, από μέρους του, ενήργησε καλοπίστως και τήρησε όλες τις διατάξεις που προβλέπονται από την ισχύουσα νομοθεσία, όσον αφορά την κατάθεση της τελωνειακής διασαφήσεως.»

21. Οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου αυτού καθορίστηκαν από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 1573/80 της Επιτροπής, της 20ής Ιουνίου 1980 [11], ο οποίος καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε, από 1ης Σεπτεμβρίου 1989, από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2380/89 της Επιτροπής, της 2ας Αυγούστου 1989 [12], ο οποίος, με τη σειρά του, αντικαταστάθηκε από 1ης Σεπτεμβρίου 1991 από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2164/91 της Επιτροπής, της 23ης Ιουλίου 1991 [13].

22. Με το άρθρο 4 και των τριών αυτών κανονισμών, ορίστηκε ότι για την εκ των υστέρων είσπραξη δασμών ποσού 2 000 ECU και άνω απαιτείται σχετική απόφαση της Επιτροπής, η οποία εκδίδεται κατόπιν γνωμοδοτήσεως της Επιτροπής Τελωνειακών Ατελειών.

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία των κυρίων δικών

23. Η Faroe Seafood Co. Ltd (στο εξής: Faroe Seafood) είναι εταιρία περιορισμένης ευθύνης αγγλικού δικαίου, θυγατρική κατά 100 % της L/F Føroya Fiskasøla (στο εξής: Føroya Fiskasøla), η οποία, κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών, ήταν συνεταιρισμός διεπόμενος από το δίκαιο των Φερόων Νήσων [14], μέλη του οποίου ήταν εφοπλιστές αλιευτικών σκαφών νηολογημένων στις Φερόες Νήσους καθώς και τοπικά εργοστάσια επεξεργασίας ιχθύων. Η Faroe Seafood εισήγε κοινές και γκρίζες γαρίδες που προέρχονταν, μεταξύ άλλων, από τη Føroya Fiskasøla.

24. Οι σύζυγοι John και Celia Smith, εμπορευόμενοι υπό την επωνυμία Arthur Smith (εταιρία, στο εξής: Arthur Smith), ασκούσαν δραστηριότητα ναυτικού πράκτορα, εργολάβου εκφορτώσεων και μεταφορών καθώς και [15] εκτελωνιστή.

10 — Η διάταξη αυτή περιελήφθη, κατά τα ουσιώδη στοιχεία της, στο άρθρο 220, παράγραφος 2, στοιχείο β', του ισχύοντος κοινοτικού τελωνειακού κώδικα.

11 — ΕΕ ειδ. έκδ. 11/020, σ. 243.

12 — ΕΕ L 225, σ. 30.

13 — ΕΕ L 201, σ. 16.

14 — Από τις 31 Δεκεμβρίου 1993, η L/F Føroya Fiskasøla μετατράπηκε σε εταιρία χαρτοφυλακίου, κατέχουσα μόνον το ενεργητικό της P/F Føroya Fiskasøla, εταιρίας περιορισμένης ευθύνης (βλ. σημείο 18, υποσημείωση 16, των παρατηρήσεων των προσφευγουσών της κύριας δίκης).

15 — Βλ. σημείο 44 των παρατηρήσεων των προσφευγουσών της κύριας δίκης.

25. Από τις 16 Σεπτεμβρίου έως τις 4 Οκτωβρίου 1991, μέλη της ΓΔ XXI της Επιτροπής, συνοδευόμενα από τελωνειακό υπάλληλο του Ηνωμένου Βασιλείου και από Δανό τελωνειακό υπάλληλο, πραγματοποίησαν επίσκεψη στις Φερόες Νήσους, με προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της τελωνειακής αρχής των Φερόων Νήσων, προκειμένου να ελέγξουν αν όλες οι γαρίδες που εισάγονται στην Κοινότητα καλυπτόμενες από πιστοποιητικά EUR.1 κατάγονταν πράγματι από τις Φερόες Νήσους.

26. Κατά το πέρας της επισκέψεως αυτής, παραδόθηκε στην τελωνειακή αρχή των Φερόων Νήσων έκθεση φέρουσα ημερομηνία 3 Οκτωβρίου 1991, η οποία περιείχε τις ακόλουθες διαπιστώσεις:

— το πλήρωμα των πλοίων των Φερόων Νήσων τα οποία αλίευαν στην αποκλειστική οικονομική ζώνη του Καναδά, δυνάμει συμφωνιών ναυλώσεως, περιελάμβανε Καναδούς αλιείς και, ενίοτε, Καναδούς αξιωματικούς, που μετείχαν στις αλιευτικές δραστηριότητες·

— σε ορισμένες αλιευτικές εξόδους, το ποσοστό των υπηκόων τρίτων χωρών ήταν υψηλότερο από το ποσοστό 25 % που επιτρέπεται από τον κανονισμό 3184/74·

— γαρίδες οι οποίες είχαν αγοραστεί από πλοία των Φερόων Νήσων και αλλοδαπά σκάφη παραδόθηκαν σε δύο εργοστάσια των Φερόων Νήσων τα οποία τις μεταποίησαν αφαιρώντας το κέλυφός τους προκειμένου να εξαχθούν κυρίως προς την Κοινότητα, χωρίς όμως να έχουν χωριστεί, αναλόγως της καταγωγής τους, ούτε κατά τον χρόνο της εκφορτώσεως από το σκάφος ούτε αργότερα κατά την αποθήκευση.

27. Η τελωνειακή υπηρεσία του Ηνωμένου Βασιλείου έκρινε ότι τα εισαγόμενα προϊόντα δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως καταγόμενα από τις Φερόες Νήσους υπό την έννοια των εφαρμοστέων διατάξεων και, κατά συνέπεια, τα εν λόγω φορτία δεν μπορούσαν να τύχουν προτιμησιακής μεταχειρίσεως κατά την εισαγωγή.

28. Κατά το χρονικό διάστημα από 23 Απριλίου έως 11 Μαΐου 1992, η τελωνειακή υπηρεσία του Ηνωμένου Βασιλείου απέστειλε στη Føroya Fiskasøla και στη Faroe Seafood πράξεις επιβολής δασμών συνολικού ύψους 493 888,44 λιρών στερλινών (UK£), για εισαγωγές από τις Φερόες Νήσους πραγματοποιηθείσες από τις 9 Μαΐου 1989 έως τις 10 Σεπτεμβρίου 1991. Στις 21 Σεπτεμβρίου 1992, η ανωτέρω υπηρεσία κοινοποίησε στην Arthur Smith πράξη επιβολής δασμών ύψους 1 158 030,14 UK£. Οι εν λόγω πράξεις επιβολής δασμού εκδόθηκαν βάσει του κανονισμού 1697/79.

29. Ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ασκήθηκαν προσφυγές κατά των πράξεων αυτών.

30. Ενώπιον του δικαστηρίου αυτού, οι προσφεύγουσες υποστήριξαν ότι:

— τα εισαχθέντα προϊόντα κατάγονταν από τις Φερόες Νήσους·

— οι τελωνειακές αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου δεν μπορούσαν να αγνοήσουν τις αποδείξεις που συνιστούσαν, προς τούτο, τα πιστοποιητικά EUR.1, τα οποία διατηρήθηκαν ρητώς σε ισχύ από την τελωνειακή αρχή των Φερόων Νήσων παρά την έκθεση της 3ης Οκτωβρίου 1991·

— στα προϊόντα αυτά έπρεπε να εφαρμοστεί το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79.

31. Η Arthur Smith επικαλέστηκε, επιπλέον, ολική ακυρότητα της πράξεως επιβολής δασμών που της είχε κοινοποιηθεί, για τον λόγο ότι ένα μέρος του αναφερομένου σ' αυτήν χρέους είχε παραγραφεί σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1697/79. Υποστήριξε ότι αυτή η ολική ακυρότητα απέρρεε από την εφαρμογή εθνικού κανόνα κατά τον οποίο ένας γενικός υπολογισμός του οφειλομένου ποσού είναι ανίσχυρος στο σύνολό του όταν ένα στοιχείο του γενικού ποσού δεν μπορεί πλέον να εισπραχθεί.

32. Κρίνοντας ότι η επίλυση των διαφορών έθετε προβλήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου, το High Court of Justice, Queen's Bench Division, ανέστειλε τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) α) Οσάκις οι αρμόδιες αρχές ενός κράτους μέλους επιδιώκουν την εκ των υστέρων είσπραξη εισαγωγικών δασμών σύμφωνα με τον κανονισμό 1697/79 για τον λόγο ότι τα εμπορεύματα δεν κατάγονται από τη χώρα η οποία αναγράφεται στο συγκεκριμένο πιστοποιητικό EUR.1, τίνος δικαίου, του εθνικού ή του κοινοτικού, οι διατάξεις εφαρμόζονται προκειμένου να προσδιοριστεί

— ποιος φέρει το βάρος αποδείξεως ότι τα εμπορεύματα είναι διαφορετικής καταγωγής,

— το είδος της αποδείξεως που εφαρμόζεται εν προκειμένω;

β) Αν εφαρμόζονται οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου, ποιες είναι αυτές;

2) Κατ' ορθή ερμηνεία του κανονισμού 2051/74 του Συμβουλίου, του κανονισμού 3184/74 της Επιτροπής και του κανονισμού 1697/79 του Συμβουλίου, μπορούν οι αρμόδιες αρχές κράτους μέλους να εισπράξουν εκ των υστέρων δασμούς επί εμπορευμάτων εισαχθέντων από τις Φερόες Νήσους στην περίπτωση όπου

— οι αρχές αυτές δεν εισέπραξαν δασμούς κατά τον χρόνο της εισαγωγής λαμβάνοντας υπόψη τα πιστοποιητικά EUR.1 που φέρουν τα εμπορεύματα ως καταγόμενα από τις Φερόες Νήσους·

— τα πιστοποιητικά EUR.1 εκδόθηκαν καλοπίστως από τις αρμόδιες αρχές των Φερόων Νήσων·

— μια αποστολή ελέγχου απαρτιζόμενη από υπαλλήλους της Επιτροπής συνοδευόμενους από έναν Δανό και έναν Βρετανό δημόσιο υπάλληλο αναφέρει στη σχετική έκθεση ότι τα εν λόγω εμπορεύματα δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις καταγωγής διότι τα εργοστάσια από τα οποία προήλθαν είχαν επεξεργαστεί προϊόντα τόσο καταγωγής Φερόων Νήσων όσο και διαφορετικής καταγωγής χωρίς να τα χωρίσουν και διότι τα έγγραφα τα σχετικά με το καθεστώς στο οποίο υπαγόταν η χρησιμοποιηθείσα πρώτη ύλη δεν είχαν επισυναφθεί στις αντίστοιχες αιτήσεις·

— η αποστολή έκρινε τελικά ότι "τα εν λόγω πιστοποιητικά EUR.1 (...) είναι εξ ολοκλήρου ή εν μέρει άκυρα"·

— οι αρχές των Φερόων Νήσων δεν δέχονται το συμπέρασμα της αποστολής ελέγχου και υποστηρίζουν ότι τα πιστοποιητικά είναι έγκυρα·

— τα πορίσματα της εκθέσεως της αποστολής που αμφισβητούν οι αρχές των Φερόων Νήσων δεν παραπέμφθηκαν στην Επιτροπή Καταγωγής·

— κατ' εφαρμογήν της εκθέσεως της αποστολής, στην Επιτροπή Καταγωγής παραπέμφθηκαν άλλα ζητήματα που ανέκυψαν κατά τον έλεγχο της αποστολής;

3) α) Πρέπει οι προϋποθέσεις για τον χαρακτηρισμό των πλοίων των Φερόων Νήσων που προβλέπονται στο παράρτημα IV του κανονισμού 2051/74 του Συμβουλίου και στην

ερμηνευτική σημείωση 4 του κανονισμού 3184/74 της Επιτροπής να λαμβάνονται υπόψη σε συνδυασμό μεταξύ τους ή χωριστά;

β) Αν οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να ληφθούν υπόψη σε συνδυασμό μεταξύ τους, περιλαμβάνει η λέξη "πλήρωμα", όπως χρησιμοποιείται στα κείμενα αυτά, τα άτομα που δεν αποτελούν μέρος της συνήθους επανδρώσεως του πλοίου τα οποία απασχολούνται σε ορισμένη αλιευτική εξοδο ή μέρος εξόδου, κατόπιν συμφωνίας περί κοινοπραξίας με επιχείρηση τρίτης χώρας, προκειμένου να εργαστούν επί του πλοίου ως εκπαιδευόμενοι ή ως ανειδίκευτο προσωπικό, αμειβόμενοι είτε από τον εκμεταλλευόμενο το πλοίο είτε από την επιχείρηση της τρίτης χώρας;

γ) Στην περίπτωση όπου ένα εργοστάσιο επεξεργασίας ιχθύων δεν χωρίζει την πρώτη ύλη αναλόγως της καταγωγής της όπως προβλέπει ο κανονισμός 3184/74, μπορούν οι τελωνειακές αρχές του κράτους μέλους να εισπράξουν εισαγωγικούς δασμούς επί των προϊόντων που προέρχονται από το εργοστάσιο αυτό ίσους με αυτούς που θα εισέπραττε αν τα εμπορεύματα κάθε παρτίδας αντιστοιχούσαν κατ' αναλογία ως προς την καταγωγή προς την πρώτη ύλη που εισήλθε στο εργοστάσιο κατά το έτος της συγκεκριμένης εισαγωγής;

4) α) Στην περίπτωση όπου οι αρχές ενός κράτους μέλους εκδίδουν μία μόνον εκ των υστέρων πράξη επιβολής δασμού για συνολικό ποσό μέρος του οποίου δεν μπορεί να εισπραχθεί σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1697/79, ποιο δίκαιο, το εθνικό ή το κοινοτικό, εφαρμόζεται προκειμένου να κριθεί αν η πράξη επιβολή δασμού πρέπει να θεωρηθεί άκυρη στο σύνολό της;

β) Αν το ζήτημα διέπεται από το κοινοτικό δίκαιο, υπό ποιες περιστάσεις πρέπει ενδεχομένως η πράξη επιβολής δασμού να θεωρηθεί άκυρη στο σύνολό της;

5) Κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79 του Συμβουλίου και του άρθρου 4 του κανονισμού 2164/91 της Επιτροπής, μπορούν οι αρμόδιες αρχές κράτους μέλους να εισπράξουν εκ των υστέρων εισαγωγικούς δασμούς που δεν εισπράχθηκαν κατά τον χρόνο της εισαγωγής των εμπορευμάτων χωρίς προηγουμένως να παραπέμψουν το ζήτημα στην Επιτροπή, οσάκις:

— ο εξαγωγέας, ενεργώντας καλοπίστως, διασάφησε τα εμπορεύματα ως καταγόμενα από τις Φερόες Νήσους·

— ο εισαγωγέας τήρησε όλες τις ισχύουσες διατάξεις σχετικά με την τελωνειακή διασάφηση, εκτός αν, από την ανωτέρω περίσταση, μπορεί να συναχθεί το αντίθετο·

— οι αρμόδιες αρχές του εδάφους από το οποίο εξήχθησαν τα εμπορεύματα, ενεργούσες καλοπίστως, βεβαίωσαν επί των πιστοποιητικών κυκλοφορίας EUR.1 ότι τα εμπορεύματα κατάγονται από το έδαφος αυτό και δεν έπαυσαν να θεωρούν ισχυρά τα πιστοποιητικά αυτά·

— οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους στο οποίο εισήχθησαν τα εμπορεύματα, ενεργώντας καλοπίστως, δέχθηκαν αρχικά ότι η καταγωγή των εμπορευμάτων είναι αυτή που αναγράφεται στα πιστοποιητικά κυκλοφορίας·

— οι υπόχρεοι για την καταβολή των δασμών πίστευαν πάντα καλοπίστως ότι η καταγωγή των εμπορευμάτων είναι αυτή που αναγράφεται στα πιστοποιητικά κυκλοφορίας·

— οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους εισαγωγής δηλώνουν ότι δεν εξέτασαν, προτού εκδώσουν εκ των υστέρων την πράξη επιβολής δασμών, τη δυνατότητα της παραιτήσεως από την είσπραξη των δασμών·

— οι εν λόγω αρμόδιες αρχές αποφάσισαν να μην παραπέμψουν το ζήτημα στην Επιτροπή διότι έκριναν ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις της παραιτήσεως από την είσπραξη του δασμού του άρθρου 5, παράγραφος 2, καθόσον θεώρησαν ότι, σε περίπτωση που διαπιστώνεται ότι το πιστοποιητικό EUR.1 περιέχει λάθος, εκείνος που φέρει τον κίνδυνο είναι ο εισαγωγέας ή ο πράκτοράς του και ότι μια εταιρία εισαγωγών που ανήκει εξ ολοκλήρου σε εξαγωγική εταιρία της οποίας είναι και πράκτορας όφειλε να είναι σε θέση να αποδείξει την καταγωγή των αμφισβητουμένων εμπορευμάτων;»

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

Πτώχευση της Føroya Fiskasøla κατά τη διάρκεια της δίκης

33. Από τα στοιχεία που περιέχονται στη δικογραφία προκύπτει ότι στις 31 Ιουλίου 1995, ήτοι κατά τη διάρκεια της παρούσας προδικαστικής διαδικασίας, κινήθηκε διαδικασία πτωχεύσεως κατά της Føroya Fiskasøla.

34. Το γεγονός αυτό δεν πρέπει να επηρεάσει την εξέλιξη της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου διότι, πρώτον, το αιτούν δικαστήριο δεν πληροφόρησε επισήμως το Δικαστήριο σχετικά με την κατάργηση, αναστολή ή διακοπή της κύριας δίκης όσον αφορά τη Føroya Fiskasøla κατόπιν της πτωχεύσεώς της και, δεύτερον, η παρούσα διαδικασία αφορά και άλλους διαδίκους των κυρίων δικών, στη δε δικογραφία διευκρινίζεται ότι η πτώχευση δεν θίγει τη Faroe Seafood, θυγατρική εταιρία της Føroya Fiskasøla.

Ισχυρισμός περί προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος της ιδιοκτησίας

35. Προτού εισέλθουν στην ανάλυση των προδικαστικών ερωτημάτων, οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών υποστηρίζουν ότι η εκ των υστέρων είσπραξη των επιδίκων δασμών συνιστά προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος της ιδιοκτησίας, το οποίο καθιερώνεται από το άρθρο 1 του πρώτου προσθέτου πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, της 4ης Νοεμβρίου 1950, όπως αυτό έχει ερμηνευθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

36. Οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών υπογραμμίζουν ότι η προβλεπόμενη από το δεύτερο εδάφιο του εν λόγω άρθρου 1 δυνατότητα θεσπίσεως των αναγκαίων διατάξεων ιδίως για την εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών πρέπει να χρησιμοποιείται τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας.

37. Όμως, κατά τις ανωτέρω, η αρχή της αναλογικότητας δεν τηρήθηκε στην περίπτωση που αποτελεί το αντικείμενο των κυρίων δικών, λαμβανομένου υπόψη ότι:

— οι εισαγωγές πραγματοποιήθηκαν καλοπίστως, βάσει πιστοποιητικών εκδοθέντων από τις αρχές του εδάφους από το οποίο εξήχθησαν τα εμπορεύματα, χωρίς οι τρεις επιχειρηματίες να αμφιβάλλουν ως προς την ορθότητα της ερμηνείας της ρυθμίσεως εκ μέρους των εν λόγω αρχών·

— οι δασμοί δεν μπορούν πλέον να μετακυλιστούν στον αγοραστή των προϊόντων, ο οποίος θα έπρεπε να είχε επιβαρυνθεί με αυτούς αν οι δασμοί είχαν εισπραχθεί κανονικά κατά τον χρόνο της εισαγωγής, και επομένως η αναδρομική επιβολή των δασμών αυτών στις προσφεύγουσες συνιστά σημαντική προσβολή των περιουσιακών τους δικαιωμάτων, ικανή να προκαλέσει την πτώχευση της Arthur Smith λόγω του ύψους του ζητουμένου ποσού·

— οι προσφεύγουσες δεν είχαν κανένα οικονομικό συμφέρον να προτιμήσουν κάποια συγκεκριμένη ερμηνεία των κοινοτικών κανονισμών.

38. Οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών παραπέμπουν εκ νέου στην ανωτέρω επιχειρηματολογία και κατά την ανάλυση του πέμπτου ερωτήματος.

39. Προς τούτο, ζητούν από το Δικαστήριο να εξετάσει τα ανακύπτοντα ζητήματα από την οπτική γωνία ενός κανόνα δικαίου τον οποίο δεν μνημονεύει το αιτούν δικαστήριο.

40. Στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής για την εκτίμηση του κύρους τους ή ευθείας προσφυγής με αίτημα την ακύρωσή τους, οι κοινοτικές διατάξεις παραγώγου δικαίου εξετάζονται, κανονικά, και υπό το πρίσμα των γενικών αρχών του κοινοτικού δικαίου, στις οποίες περιλαμβάνονται και τα θεμελιώδη δικαιώματα.

41. Η προδικαστική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου θέτει ζήτημα ερμηνείας και όχι εκτιμήσεως του κύρους των κοινοτικών κανονισμών τους οποίους αφορά. Οι διάδικοι των κυρίων δικών, τα όργανα και τα κράτη μέλη που υποβάλλουν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο δεν μπορούν να μεταβάλουν το περιεχόμενο του ερωτήματος που διατύπωσε το εθνικό δικαστήριο ούτε να προσθέσουν άλλα ερωτήματα.

42. Ωστόσο, το Δικαστήριο μπορεί να κηρύξει αυτεπαγγέλτως άκυρη μια διάταξη την οποία έχει κληθεί απλώς να ερμηνεύσει [16].

43. Οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών δεν ζητούν ρητώς από το Δικαστήριο να αποφανθεί ως προς το κύρος κάποιου από τους επιδίκους κοινοτικούς κανονισμούς. Φαίνεται να τοποθετούν την επιχειρηματολογία τους στο επίπεδο της ερμηνείας όταν υποστηρίζουν [17] ότι η εκ μέρους του Δικαστηρίου ερμηνεία της κοινοτικής νομοθεσίας δεν πρέπει να «επηρεάζει» τα δικαιώματα που τους αναγνωρίζονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα και από τα πρωτόκολλά της.

44. Στην πραγματικότητα, νομίζω ότι τα δύο πρώτα στοιχεία που επικαλούνται οι διάδικοι των κυρίων δικών προς στήριξη της επιχειρηματολογίας τους αφορούν απλώς το θέμα των κανονικών όρων εφαρμογής του κανονισμού 1697/79, που αποτελεί αντικείμενο του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος. Συνεπώς, θα τα εξετάσω στο πλαίσιο της αναλύσεως του ερωτήματος αυτού. Όσον αφορά το τρίτο στοιχείο, το οποίο συνίσταται στο ότι οι προσφεύγουσες δεν έχουν οικονομικό συμφέρον να προτιμήσουν μια συγκεκριμένη ερμηνεία των κανονισμών 2051/74 και 3184/74, θα περιοριστώ να υπογραμμίσω πάραυτα ότι τόσον ο εξαγωγέας όσο και ο εισαγωγέας έχουν προφανές οικονομικό όφελος, από πλευράς ανταγωνιστικότητας των προϊόντων στην αγορά του κράτους εισαγωγής, όταν πραγματοποιούν μία εισαγωγή εμπορευμάτων ατελώς παρά αν την πραγματοποιούσαν καταβάλλοντας δασμούς με τον συνήθη συντελεστή.

16 — Βλ. αποφάσεις της 3ης Φεβρουαρίου 1977, 62/76, Strehl (Συλλογή τόμος 1977, σ. 69), και της 15ης Οκτωβρίου 1980, 145/79, Roquette Frères (Συλλογή τόμος 1980/III, σ. 153).

17 — Σημείο 45 των γραπτών παρατηρήσεών τους.

Επί του πρώτου ερωτήματος

45. Με το πρώτο ερώτημά του, το εθνικό δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν, από πλευράς εφαρμογής των κανονισμών 2051/74 και 3184/74, οι κανόνες όσον αφορά το βάρος της αποδείξεως και τον τρόπο της αποδείξεως του χαρακτήρα ενός εμπορεύματος ως καταγομένου ή μη καταγομένου από ορισμένο τόπο καθορίζονται από το κοινοτικό ή από το εθνικό δίκαιο. Στην πρώτη περίπτωση, ζητεί από το Δικαστήριο να διευκρινίσει ποιοι είναι οι εφαρμοστέοι κανόνες.

46. Η απάντηση πρέπει να αναζητηθεί μέσω αναλύσεως των συναφών διατάξεων και της όλης οικονομίας του κανονισμού 2051/74 και του εκτελεστικού του κανονισμού 3184/74.

47. Ο κανονισμός 2051/74 αποβλέπει στην προοδευτική κατάργηση των δασμών επί των εισαγωγών προϊόντων καταγωγής και προελεύσεως Φερόων Νήσων. Σκοπός του είναι η καθιέρωση, για τις εισαγωγές αυτές, προτιμησιακού καθεστώτος κατά παρέκκλιση του κοινού κοινοτικού δικαίου στον τομέα αυτόν.

48. Συνεπώς, για την εφαρμογή του πρέπει να αποδεικνύεται ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής της παρεκκλίσεως. Το άρθρο 4 [18], παράγραφος 2, του κανονισμού απαιτεί ρητώς, ως προϋπόθεση εφαρμογής του ευεργετήματος των δασμολογικών μειώσεων επί των προϊόντων στα οποία αναφέρεται, την προσκόμιση πιστοποιητικού EUR.1, το οποίο εκδίδεται από την τελωνειακή αρχή των Φερόων Νήσων κατά την εξαγωγή του προϊόντος. Υπό τις συνθήκες αυτές, αναγκαστικά το βάρος της αποδείξεως του χαρακτήρα των προϊόντων ως καταγομένων από τις Φερόες Νήσους φέρει ο εξαγωγέας. Το άρθρο 21 του κανονισμού 3184/74 επιβεβαιώνει ότι εναπόκειται στον εξαγωγέα, ή στον εξουσιοδοτημένο εκπρόσωπό του, να ζητήσει την έκδοση πιστοποιητικού κυκλοφορίας εμπορευμάτων και να προσκομίσει προς τούτο κάθε χρήσιμο δικαιολογητικό, ικανό να αποδείξει ότι, για τα προς εξαγωγή εμπορεύματα, επιτρέπεται να εκδοθεί τέτοιο πιστοποιητικό.

49. Το κοινοτικό δίκαιο ρυθμίζει, συνεπώς, το ζήτημα του βάρους της αποδείξεως του χαρακτήρα ενός εμπορεύματος ως καταγομένου προϊόντος. Προβλέπει επίσης και τους τρόπους αποδείξεως: ο χαρακτήρας ενός εμπορεύματος ως καταγομένου προϊόντος μπορεί να αποδειχθεί με κάθε μέσο [«κάθε (...) αποδεικτικό στοιχείο»] ενώπιον της τελωνειακής αρχής των Φερόων Νήσων, η οποία στη συνέχεια εκδίδει πιστοποιητικό EUR.1, το οποίο θα χρησιμεύσει, στον επιχειρηματία που πραγματοποιεί τις διατυπώσεις εισαγωγής ενώπιον των τελωνειακών αρχών του κράτους εισαγωγής, ως δικαιολογητικό της καταγωγής των προϊόντων από τις Φερόες Νήσους.

50. Προβλέποντας τη δυνατότητα διενέργειας ελέγχων είτε κατά τον χρόνο της αιτήσεως εκδόσεως πιστοποιητικού EUR.1 είτε εκ των υστέρων, τα άρθρα 25 και 46 του κανονισμού 3184/74 παρέχουν τη δυνατότητα αποδείξεως του αντιθέτου από τις

18 — Βλ. ανωτέρω υποσημείωση 4.

αρμόδιες τελωνειακές αρχές. Εφόσον δεν επιβάλλει καμία ιδιαίτερη υποχρέωση, επιτρέπει την εν λόγω απόδειξη του αντιθέτου με κάθε μέσο.

51. Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι:

— το βάρος της αποδείξεως του χαρακτήρα των εμπορευμάτων ως καταγομένων προϊόντων, όπως και το σύστημα της αποδείξεως του αντιθέτου, καθώς και οι τρόποι αποδείξεως αποτελούν ζητήματα διεπόμενα όχι από το εθνικό δίκαιο αλλά από το κοινοτικό δίκαιο·

— το βάρος της αποδείξεως του χαρακτήρα των εμπορευμάτων ως καταγομένων προϊόντων φέρει έναντι μεν της τελωνειακής αρχής των Φερόων Νήσων ο εξαγωγέας, έναντι δε του κράτους εισαγωγής ο επιχειρηματίας που πραγματοποιεί τις διατυπώσεις εισαγωγής·

— έναντι της τελωνειακής αρχής των Φερόων Νήσων, ο ντόπιος εξαγωγέας μπορεί να αποδείξει με κάθε μέσο την καταγωγή των εξαγομένων εμπορευμάτων·

— έναντι του κράτους εισαγωγής, η καταγωγή των εμπορευμάτων αποδεικνύεται με την προσκόμιση πιστοποιητικού EUR.1, το οποίο έχει εκδοθεί από την τελωνειακή αρχή των Φερόων Νήσων·

— η απόδειξη περί του αντιθέτου, η οποία βαρύνει τις αρμόδιες τελωνειακές αρχές, είναι δυνατή με κάθε μέσο.

52. Πρέπει να διευκρινιστεί ότι στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξασφαλίσει την τήρηση των κανόνων αυτών και να εκτιμήσει την αποδεικτική ισχύ των στοιχείων που επικαλείται κάθε ενδιαφερόμενος προκειμένου να αποδείξει αυτά για τα οποία φέρει το βάρος της αποδείξεως.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

53. Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν οι τελωνειακές αρχές του κράτους μέλους εισαγωγής μπορούν, χωρίς να απευθυνθούν στην Επιτροπή Καταγωγής που προβλέπεται από το άρθρο 4 [19], παράγραφος 1, του κανονισμού 2051/74, να μη λάβουν υπόψη τους τα πιστοποιητικά κυκλοφορίας EUR.1 και να θεωρήσουν αυτοβούλως, βάσει των πορισμάτων του ελέγχου ο οποίος διενεργήθηκε στο πλαίσιο αποστολής της Επιτροπής, ότι τα πιστοποιητικά αυτά είναι ανίσχυρα, ενώ η τελωνειακή αρχή των Φερόων Νήσων αμφισβητεί τα πορίσματα της εκθέσεως και επιβεβαιώνει το έγκυρο των εκδοθέντων πιστοποιητικών.

54. Με άλλες λέξεις, το Δικαστήριο οφείλει ουσιαστικά να αποφανθεί επί του κατά

19 — Όπ.αν.

πόσον το κράτος μέλος εισαγωγής μπορεί να θεωρήσει ανίσχυρο ένα πιστοποιητικό EUR.1 χωρίς τη σύμφωνη γνώμη της τελωνειακής αρχής των Φερόων Νήσων ή, ελλείψει τέτοιας σύμφωνης γνώμης, χωρίς να έχει υποβάλει το ζήτημα στην Επιτροπή Καταγωγής.

55. Με την απόφαση της 12ης Ιουλίου 1984, Les Rapides Savoyards κ.λπ. [20], το Δικαστήριο ερμήνευσε διατάξεις παρεμφερείς προς τις επίδικες στην υπό κρίση υπόθεση, που αφορούσαν την έκδοση πιστοποιητικών κυκλοφορίας EUR.1 για καταγόμενα προϊόντα και οι οποίες περιέχονται στο πρωτόκολλο 3 της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, της 22ας Ιουλίου 1972 [21] (στο εξής: Συμφωνία ΕΟΚ-Ελβετίας), όπως αυτό είχε τροποποιηθεί μεταξύ άλλων, αφενός, με την απόφαση 10/73 της μικτής επιτροπής ΕΟΚ-Ελβετίας, της 12ης Δεκεμβρίου 1973, που τέθηκε σε ισχύ εντός της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3600/73 του Συμβουλίου, της 27ης Δεκεμβρίου 1973 [22], και, αφετέρου, με την απόφαση 1/77 της μικτής επιτροπής ΕΟΚ-Ελβετίας, της 14ης Δεκεμβρίου 1977, που τέθηκε σε ισχύ εντός της Κοινότητας με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2933/77 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 1977 [23].

56. Το Δικαστήριο διαπίστωσε [24] ότι, από το σύνολο των αναλυθεισών διατάξεων, προέκυπτε ότι ο καθορισμός της καταγωγής των εμπορευμάτων, σύμφωνα με το πρωτόκολλο 3, στηρίζεται σε κατανομή των αρμοδιοτήτων μεταξύ των τελωνειακών αρχών των συμβαλλομένων στη συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών μερών, υπό την έννοια ότι η καταγωγή καθορίζεται από τις αρχές του κράτους εξαγωγής, δεδομένου ότι ο έλεγχος λειτουργίας του συστήματος αυτού εξασφαλίζεται χάρη στη συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων υπηρεσιών και από τις δύο πλευρές.

57. Το Δικαστήριο έκρινε [25] ότι ο μηχανισμός αυτός δεν μπορεί, ωστόσο, να λειτουργήσει παρά μόνον αν η τελωνειακή υπηρεσία του κράτους εισαγωγής αναγνωρίζει τις εκτιμήσεις στις οποίες έχουν προβεί νομίμως οι αρχές του κράτους εξαγωγής. Το συμπέρασμα αυτό βασίστηκε [26] στο ότι δεν υπάρχει φόβος καταχρηστικών πρακτικών, καθόσον τα άρθρα 16 και 17 του πρωτοκόλλου 3, όπως αυτά ήταν διατυπωμένα την εποχή της διαφοράς των κυρίων δικών, ρυθμίζουν με λεπτομέρειες τις μεθόδους συνεργασίας μεταξύ των ενδιαφερομένων τελωνειακών υπηρεσιών σε περίπτωση αμφισβητήσεων σχετικά με την καταγωγή ή σε περίπτωση απάτης εκ μέρους των εξαγωγέων ή των εισαγωγέων. Το ίδιο συμπέρασμα βασίστηκε, εξάλλου, και στην παρατήρηση [27] ότι η λειτουργία του συστήματος δεν θίγει τη δημοσιονομική αυτονομία ούτε της Κοινότητας και των κρατών μελών της ούτε των ενδιαφερομένων τρίτων κρατών, δεδομένου ότι το σύστημα του πρωτοκόλλου 3 έχει καθοριστεί βάσει αμοιβαίων υποχρεώσεων που θέτουν τους συμβαλλομένους σε ίση μοίρα στις αμοιβαίες συναλλαγές.

58. Με την απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 1993, Huygen κ.λπ. [28], που αφορούσε το

20 — Υπόθεση 218/83, Συλλογή 1984, σ. 3105.
21 — ΕΕ ειδ. έκδ. 11/003, σ. 224.
22 — JO L 365, σ. 135.
23 — ΕΕ ειδ. έκδ. 02/005, σ. 150.
24 — Σκέψη 26.
25 — Σκέψη 27.
26 — Σκέψη 28.
27 — Σκέψη 29.
28 — Υπόθεση C-12/92, Συλλογή 1993, σ. I-6381, σκέψεις 24 και 25.

πρωτόκολλο 3 της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Αυστρίας, της 22ας Ιουλίου 1972 [29], πρωτόκολλο ανάλογο εκείνου της Συμφωνίας ΕΟΚ-Ελβετίας, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο προσδιορισμός της καταγωγής των εμπορευμάτων στηρίζεται στην κατανομή αρμοδιοτήτων μεταξύ των τελωνειακών αρχών των συμβαλλομένων στη συμφωνία μερών και ότι ο προβλεπόμενος μηχανισμός δεν μπορεί να λειτουργήσει παρά μόνον αν η τελωνειακή υπηρεσία του κράτους εισαγωγής αναγνωρίζει τις εκτιμήσεις στις οποίες έχουν προβεί νομίμως οι αρχές του κράτους εξαγωγής. Το Δικαστήριο απλώς δέχτηκε [30] ότι, στην περίπτωση που οι τελωνειακές αρχές του κράτους εξαγωγής δεν είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν κανονικά τον προβλεπόμενο από το πρωτόκολλο εκ των υστέρων έλεγχο, καμία διάταξη του πρωτοκόλλου αυτού δεν περιλαμβάνει απαγόρευση, για τις αρχές του κράτους εισαγωγής, να επιτύχουν τον επιδιωκόμενο από τον εν λόγω έλεγχο σκοπό, δηλαδή να ελέγξουν τη γνησιότητα και την ακρίβεια του πιστοποιητικού EUR.1, λαμβάνοντας υπόψη άλλες αποδείξεις περί της καταγωγής των εμπορευμάτων.

59. Παρά την σημαντική ομοιότητα μεταξύ του συστήματος που θεσπίζει το πρωτόκολλο 3 της Συμφωνίας ΕΟΚ-Ελβετίας και του συστήματος που θεσπίζεται από τους κανονισμούς 2051/74 και 3184/74, μπορούν να επισημανθούν πολλές θεμελιώδεις διαφορές, οι οποίες, κατά τη γνώμη μου, δεν καθιστούν δυνατό να υιοθετηθεί στο πλαίσιο της παρούσας διαδικασίας η ερμηνεία που περιέχεται στην προμνησθείσα απόφαση Les Rapides Savoyards κ.λπ.

29 — ΕΕ ειδ. έκδ. 11/003, σ. 3.

30 — Σκέψη 27.

60. Πρώτον, το σύστημα του πρωτοκόλλου 3 εγκαθιδρύεται με διεθνή συμφωνία δεσμεύουσα την Κοινότητα έναντι τρίτης χώρας βάσει αναλήψεως αμοιβαίων δεσμεύσεων.

61. Αντιθέτως, οι κανονισμοί 2051/74 και 3184/74 συνιστούν μονομερείς πράξεις της Κοινότητας μη συνεπαγόμενες την ανάληψη οιασδήποτε υποχρεώσεως εκ μέρους των Φερόων Νήσων.

62. Δεύτερον, το άρθρο 17, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του πρωτοκόλλου 3, όπως αυτό διατυπώθηκε με την προμνησθείσα απόφαση 1/77 της μικτής επιτροπής, προβλέπει ρητώς έναν μηχανισμό διευθετήσεως των τυχόν αμφισβητήσεων μεταξύ των τελωνειακών αρχών του κράτους εισαγωγής και των τελωνειακών αρχών του κράτους εξαγωγής. Η διάταξη αυτή ορίζει τα εξής: «Όταν οι αμφισβητήσεις αυτές δεν είναι δυνατό να ρυθμιστούν μεταξύ των τελωνειακών αρχών του κράτους εισαγωγής και εκείνων του κράτους εξαγωγής ή όταν δημιουργούν πρόβλημα ερμηνείας του παρόντος πρωτοκόλλου, υποβάλλονται στην Τελωνειακή Επιτροπή.» Η Τελωνειακή Επιτροπή είναι η μικτή επιτροπή που συστάθηκε με το άρθρο 29 της Συμφωνίας. Συγκροτείται, αφενός, από εκπροσώπους της Κοινότητας και, αφετέρου, από εκπροσώπους της Ελβετίας (άρθρο 30 της Συμφωνίας), ήτοι της συμβαλλομένης τρίτης χώρας. Η επιτροπή αυτή «επιφορτίζεται με τη διαχείριση της συμφωνίας και μεριμνά για την καλή εκτέλεσή της. (...) Λαμβάνει αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τη συμφωνία» (άρθρο 29).

63. Αντιθέτως, το άρθρο 46 του κανονισμού 3184/74, καίτοι επαναλαμβάνει σε μεγάλο βαθμό τις διατάξεις του τροποποιημένου

άρθρου 17 του πρωτοκόλλου 3, όσον αφορά τη διοικητική συνεργασία στο πλαίσιο του εκ των υστέρων ελέγχου, δεν υιοθετεί την αρχή της διευθετήσεως των αμφισβητήσεων από μια τελωνειακή επιτροπή, όπως αυτή που προβλέπει η παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω άρθρου 17. Η Επιτροπή Καταγωγής στην οποία παραπέμπει το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 2051/74 συγκροτείται μόνον από εκπροσώπους των κρατών μελών και έναν εκπρόσωπο της Επιτροπής (άρθρο 12 του κανονισμού 802/68) και δεν περιλαμβάνει εκπροσώπους τρίτων χωρών. Σύμφωνα με την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 802/68, η επιτροπή αυτή συνεστήθη στο πλαίσιο της καθιερώσεως κοινοτικής διαδικασίας για τη θέσπιση των «διατάξεων εφαρμογής» του κανονισμού αυτού, με σκοπό την ομοιόμορφη εφαρμογή του. Στο πλαίσιο της δραστηριότητας αυτής, το άρθρο 14 του κανονισμού αναθέτει στην Επιτροπή Καταγωγής απλώς γνωμοδοτικό ρόλο όσον αφορά τα σχέδια των προς θέσπιση διατάξεων, τα οποία υποβάλλονται από τον εκπρόσωπο της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, στη συνέχεια δε οι εκτελεστικές διατάξεις θεσπίζονται είτε από την Επιτροπή είτε από το Συμβούλιο. Εξάλλου, το άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 2051/74 παραπέμπει, όσον αφορά τον ορισμό των καταγομένων προϊόντων, στη διαδικασία αυτή του άρθρου 14 του κανονισμού 802/68 μόνον «*υπό την επιφύλαξη* των ειδικών κανόνων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα IV» [31], δηλαδή των κανόνων που αφορούν ακριβώς τον «[Ορισμό] της εννοίας των "καταγομένων προϊόντων" για τα προϊόντα που υπάγονται σε κοινή οργάνωση αγορών στον τομέα των *προϊόντων αλιείας*» [32].

64. Συνεπώς, τα δύο ουσιώδη στοιχεία επί των οποίων θεμελιώθηκε η ερμηνεία της προμνησθείσας αποφάσεως Les Rapides Savoyards κ.λπ., ήτοι η ύπαρξη αμοιβαίων υποχρεώσεων και ενός μηχανισμού διευθετήσεως των αμφισβητήσεων, δεν συνταντώνται στους κανονισμούς 2051/74 και 3184/74.

65. Οι κανονισμοί αυτοί θέσπισαν μεν μονομερώς έναν μηχανισμό διοικητικής συνεργασίας εφαρμοζόμενο όσον αφορά την έκδοση πιστοποιητικών κυκλοφορίας και αποβλέποντα στη διευκόλυνση και την ενοποίηση του τρόπου αποδείξεως της καταγωγής των προϊόντων και, κατόπιν, στον εκ των υστέρων έλεγχο της γνησιότητας των εν λόγω πιστοποιητικών, δεν μπόρεσαν ωστόσο να προβλέψουν μονομερώς ένα σύστημα διαιτητικής επιλύσεως, κατά περίπτωση, των τυχόν αμφισβητήσεων από ένα όργανο ίσης εκπροσωπήσεως. Η αρμοδιότητα της Επιτροπής Καταγωγής, οργάνου αποκλειστικά κοινοτικού, προς έκδοση γνωμοδοτήσεων δεν αφορά παρά τον γενικό ορισμό της εννοίας των καταγομένων προϊόντων μέσω εκτελεστικών διατάξεων εκδιδομένων από την Επιτροπή ή το Συμβούλιο, και υπό τη ρητή επιφύλαξη του καθοριζομένου στο παράρτημα IV του κανονισμού 2051/74 χαρακτήρα των προϊόντων αλιείας ως καταγομένων από τις Φερόες Νήσους.

66. Στο πλαίσιο αυτό, οι προαναφερθέντες κανονισμοί δεν αναγνώρισαν, έστω και σιωπηρώς, τον χαρακτήρα κρίσεων οριστικά μη δυναμένων να αμφισβητηθούν στις εκτιμήσεις στις οποίες προβαίνει η τελωνειακή αρχή των Φερόων Νήσων κατά την έκδοση των πιστοποιητικών EUR.1 ή κατά τον εκ των υστέρων έλεγχό τους. Μια τέτοια αναγνώριση θα καθιστούσε αδύνατο τον έλεγχο του βασίμου μιας οποιασδήποτε εκτιμήσεως της τελωνειακής αρχής των Φερόων Νήσων. Στην περίπτωση αυτή, η Κοινότητα θα ήταν αναγκασμένη να αναζητήσει τη λύση αρχής κάθε αμφισβητήσεως με τροποποίηση των ίδιων των κοινοτικών κειμένων. Δεν μπορεί να ήταν αυτή η πρόθεση του κοινοτικού νομοθέτη.

31 — Η υπογράμμιση δική μου.
32 — Η υπογράμμιση δική μου.

67. Δυνάμει των κανονισμών 2051/74 και 3184/74, οι τελωνειακές αρχές του κράτους μέλους εισαγωγής μπορούν να διαμορφώσουν διαφορετική εκτίμηση από εκείνη της τελωνειακής αρχής των Φερόων Νήσων, όταν λαμβάνουν τα αποτελέσματα του εκ των υστέρων ελέγχου που πραγματοποιεί η αρχή αυτή, ή ακόμα, όπως στην περίπτωση που αποτελεί το αντικείμενο των κυρίων δικών, βάσει εκθέσεως καταρτισθείσας στο πλαίσιο κοινοτικής αποστολής ελέγχου κατ' εφαρμογήν του άρθρου 15 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1468/81 του Συμβουλίου, της 19ης Μαΐου 1981, περί της αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των διοικητικών αρχών των κρατών μελών και της συνεργασίας των αρχών αυτών με την Επιτροπή με σκοπό τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των τελωνειακών ή γεωργικών ρυθμίσεων [33], όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 945/87 του Συμβουλίου, της 30ής Μαρτίου 1987 [34].

68. Η ερμηνεία που προτείνω στο Δικαστήριο εξασφαλίζει τη δυνατότητα διευθετήσεως των τυχόν αμφισβητήσεων χωρίς προσφυγή στη συστηματική τροποποίηση των κειμένων: συγκεκριμένα, οι επιχειρηματίες μπορούν να προσβάλλουν ενώπιον του αρμόδιου εθνικού δικαστηρίου τις αποφάσεις των αρχών του κράτους εισαγωγής, η δε ομοιόμορφη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου μπορεί, στη συνέχεια, να εξασφαλίζεται με τη διαδικασία της υποβολής προδικαστικών ερωτημάτων.

69. Πρέπει να παρατηρηθεί ότι το ερμηνευτικό ζήτημα που θίγει το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα δεν τίθεται πλέον μετά την 1η Ιανουαρίου 1992, ημερομηνία κατά την οποία τέθηκε σε εφαρμογή η Συμφωνία μεταξύ, αφενός, της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και, αφετέρου, της Κυβερνήσεως της Δανίας και της τοπικής κυβερνήσεως των Φερόων Νήσων, της 2ας Δεκεμβρίου 1991, η οποία εγκρίθηκε εξ ονόματος της Κοινότητας με την απόφαση 91/668/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1991 [35]. Δυνάμει του άρθρου 30 συγκροτείται μικτή επιτροπή η οποία αναλαμβάνει τη διαχείριση της Συμφωνίας και μεριμνά για την καλή εφαρμογή της. Η επιτροπή λαμβάνει αποφάσεις στις περιπτώσεις που προβλέπονται από τη Συμφωνία. Η επιτροπή συγκροτείται από εκπροσώπους των συμβαλλομένων μερών και αποφασίζει με κοινή συμφωνία (άρθρο 31 της Συμφωνίας). Το άρθρο 25 του πρωτοκόλλου 3 καθιερώνει ένα πλήρες σύστημα διοικητικής συνεργασίας. Υιοθετεί σε μεγάλο βαθμό τις διατάξεις των τροποποιημένων άρθρων 16 και 17 του πρωτοκόλλου 3 της Συμφωνίας ΕΟΚ-Ελβετίας, κυρίως δε, με την παράγραφο 5, ορίζει ότι «οι αμφισβητήσεις που δεν μπορούν να επιλυθούν μεταξύ των τελωνειακών αρχών του κράτους ή εδάφους εξαγωγής ή εκείνες που θέτουν ζήτημα ερμηνείας του παρόντος πρωτοκόλλου υποβάλλονται στην Τελωνειακή Επιτροπή». Συνεπώς, η νομολογία του Δικαστηρίου στην υπόθεση Les Rapides Savoyards κ.λπ. μπορεί να εφαρμοστεί μόνον στη συμφωνία αυτή.

Επί του τρίτου ερωτήματος

70. Με το ερώτημα αυτό, το εθνικό δικαστήριο ζητεί, πρώτον, από το Δικαστήριο να διευκρινίσει αν, κατά την έννοια του παραρτήματος IV του κανονισμού 2051/74 και της ερμηνευτικής σημειώσεως 4 του παραρτήματος I του κανονισμού 3184/74, τα κριτήρια του καθορισμού των «πλοίων» των

33 — ΕΕ L 144, σ. 1.
34 — ΕΕ L 90, σ. 3.
35 — ΕΕ L 371, σ. 1.

Φερόων Νήσων εφαρμόζονται σωρευτικώς. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, ζητείται, δεύτερον, να καθοριστεί το περιεχόμενο ενός από τα κριτήρια αυτά, το οποίο αναφέρεται στην έννοια του «πληρώματος». Τρίτον, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εμμέσως αν οι γαρίδες που αλιεύονται από πλοία των Φερόων Νήσων πρέπει να υποβάλλονται σε επεξεργασία χωριστά από τις γαρίδες που προέρχονται από άλλες τρίτες χώρες ή αν μπορούν να τύχουν ταυτόχρονης επεξεργασίας και απλώς να υπολογίζονται χωριστά. Τέταρτον, το εθνικό δικαστήριο ερωτά, σε περίπτωση ταυτόχρονης επεξεργασίας χωρίς φυσικό χωρισμό των γαρίδων, αν μπορούν να εισπράττονται δασμοί ως εάν υπήρχε αναλογική αντιστοιχία μεταξύ της καταγωγής των εμπορευμάτων κάθε φορτίου και της καταγωγής των μη επεξεργασμένων προϊόντων που εισήλθαν στο εργοστάσιο κατά το έτος εισαγωγής.

71. Θα εξετάσω διαδοχικά τα τέσσερα αυτά ζητήματα.

Σωρευτική ή εναλλακτική εφαρμογή των κριτηρίων καθορισμού των πλοίων των Φερόων Νήσων

72. Το παράρτημα IV του κανονισμού 2051/74 και η ερμηνευτική σημείωση 4 του παραρτήματος I του κανονισμού 3184/74, που ορίζουν την έννοια του όρου «πλοία», αναφέρουν πέντε προϋποθέσεις, τις οποίες υπενθύμισα ανωτέρω στο σημείο 8.

73. Τα ακόλουθα παραδείγματα, τα οποία αναφέρθηκαν από την Επιτροπή [36] και το Ηνωμένο Βασίλειο [37], καταδεικνύουν ότι, αν γίνει δεκτό το κριτήριο της εναλλακτικής εφαρμογής των προϋποθέσεων αυτών, οι συνέπειες είναι παράδοξες:

— όλα τα κοινοτικά πλοία θα έπρεπε να θεωρηθούν ως πλοία των Φερόων Νήσων,

— ένα πλοίο οποιασδήποτε εθνικότητας που θα πληρούσε απλώς μία από τις προϋποθέσεις αυτές θα εθεωρείτο ως πλοίο των Φερόων Νήσων,

— ειδικότερα, ένα πλοίο νηολογημένο στον Καναδά και φέρον τη σημαία της χώρας αυτής, του οποίου ο ιδιοκτήτης και τα μέλη του πληρώματος είναι Έλληνες υπήκοοι, θα ήταν πλοίο των Φερόων Νήσων.

74. Ωστόσο, οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών, στηριζόμενες στο άρθρο 4 του πρωτοκόλλου 2 της Συνθήκης περί της προσχωρήσεως του Βασιλείου της Δανίας, της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου της Μεγάλης Βρετανίας και Βόρειας Ιρλανδίας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα και στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας [38], καθώς και στο άρθρο 227, παράγραφος 5, στοιχείο α', της Συνθήκης, υποστηρίζουν ότι οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει αναγκαστικά να εφαρμόζονται εναλλακτικώς. Κατά τις ανωτέρω, από τον συνδυασμό

36 — Σημείο 4 των παρατηρήσεών της.

37 — Σημείο 6.1.2 των παρατηρήσεών του.

38 — JO 1972, L 73, σ. 5.

των κειμένων αυτών προκύπτει ότι οι Δανοί υπήκοοι που κατοικούν στις Φερόες Νήσους δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους της Κοινότητας, πράγμα το οποίο έχει ως συνέπεια ότι κανένα πλοίο με πλήρωμα απαρτιζόμενο από κατοίκους των Φερόων Νήσων δεν θα πληρούσε ποτέ την προϋπόθεση της ερμηνευτικής σημειώσεως 4 του παραρτήματος Ι του κανονισμού 3184/74, σύμφωνα με την οποία το πλήρωμα πρέπει να αποτελείται, κατά «75 % τουλάχιστον, από *υπηκόους των κρατών μελών της Κοινότητας*, κατοίκους ή όχι των [Φερόων Νήσων]» [39].

75. Είναι αληθές ότι, σύμφωνα με το άρθρο 4 του προμνησθέντος πρωτοκόλλου 2, «οι Δανοί υπήκοοι που κατοικούν στις Φερόες Νήσους δεν θεωρούνται υπήκοοι κράτους μέλους κατά την έννοια των αρχικών Συνθηκών παρά μόνον από την ημερομηνία κατά την οποία οι αρχικές αυτές Συνθήκες αρχίζουν να ισχύουν στις νήσους αυτές».

76. Είναι επίσης αληθές ότι, όπως υπενθύμισα προηγουμένως στο σημείο 5, το Βασίλειο της Δανίας δεν δήλωσε στην Κοινότητα, το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1975, ότι η Συνθήκη ΕΟΚ είχε εφαρμογή στις Φερόες Νήσους και, επομένως, οι Δανοί υπήκοοι που κατοικούν στις νήσους αυτές δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους.

77. Ωστόσο, αυτή η φαινομενική δυσκολία έγκειται αναμφιβόλως στο ότι οι κανονισμοί 2051/74 και 3184/74 εκδόθηκαν πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1975, ημερομηνία λήξεως της προθεσμίας που είχε ταχθεί στο Βασίλειο της Δανίας προκειμένου αυτό να καταθέσει ενδεχομένως σχετική δήλωση. Τα κείμενα αυτά καταρτίστηκαν με την προοπτική ότι η Συνθήκη ΕΟΚ θα ίσχυε και για τις νήσους αυτές, εξ ου και η χρήση της φράσεως «[υπήκοοι] των κρατών μελών της Κοινότητας είτε διαμένουν είτε όχι στις [Φερόες Νήσους]» που περιέχεται στο παράρτημα IV του κανονισμού 2051/74 και στην ερμηνευτική δήλωση 4 του παραρτήματος Ι του κανονισμού 3184/74. Η ακατάλληλη αυτή έκφραση, ανεξαρτήτως της καθαρά λεκτικής διατυπώσεώς της, πρέπει να εκλαμβάνεται ως καλύπτουσα, αφενός, τους υπηκόους των κρατών μελών και, αφετέρου, τους Δανούς υπηκόους που κατοικούν στις Φερόες Νήσους.

78. Το πρόβλημα της λεκτικής διατυπώσεως, το οποίο επεσήμανα και ανέλυσα προηγουμένως, δεν μπορεί να αποτελέσει στοιχείο ερμηνείας υπέρ της εναλλακτικής εφαρμογής των προϋποθέσεων για τον χαρακτηρισμό των σκαφών ως «πλοίων των [Φερόων Νήσων]».

79. Συνεπώς, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι τα κριτήρια του καθορισμού των «πλοίων των [Φερόων Νήσων]» εφαρμόζονται σωρευτικώς.

Ορισμός του όρου «πλήρωμα»

80. Ο όρος «πλήρωμα» πρέπει να νοείται ως καλύπτων το σύνολο των ατόμων που απασχολούνται για την οδήγηση και την εξυπηρέτηση ενός πλοίου, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκτελούν καθήκοντα απτόμενα της οικονομικής δραστηριότητας του πλοίου.

39 — Η υπογράμμιση δική μου.

81. Το πλήρωμα περιλαμβάνει τα άτομα που έχουν προσληφθεί, σύμφωνα με την έκφραση του αιτούντος δικαστηρίου, «προκειμένου να εργαστούν επί του σκάφους» ως εκπαιδευόμενοι ή ως ανειδίκευτοι εργάτες. Τα άτομα αυτά μετέχουν όλα, σε ορισμένο βαθμό, στην οδήγηση και την εξυπηρέτηση του πλοίου. Δεν έχει σημασία έχει εν προκειμένω το αν τα άτομα αυτά αμείβονται από τον εκμεταλλευόμενο το σκάφος ή από επιχείρηση τρίτης χώρας. Δεν έχει επίσης σημασία το αν τα άτομα αυτά συνδέονται με το πλοίο με μόνιμη ή προσωρινή σχέση. Τα αποφασιστικής σημασίας κριτήρια συνίστανται στην πραγματική άσκηση δραστηριότητας επί του πλοίου και όχι στους νομικούς χαρακτηρισμούς που έχουν επιλεγεί κατά τη σύναψη των σχέσεων εργασίας.

82. Οι συναφείς κοινοτικές διατάξεις αποβλέπουν στην προοδευτική κατάργηση των δασμών μόνον όσον αφορά τα προϊόντα που αλιεύονται από αλιευτικές μονάδες έχουσες στενότατους δεσμούς με της Φερόες Νήσους. Μια ευρεία ερμηνεία της εννοίας του πλοίου μετά από μια στενή ερμηνεία της εννοίας του πληρώματος δεν θα ελάμβανε υπόψη της τον σκοπό των κανονισμών 2051/74 και 3184/74.

83. Πράγματι, η εξαίρεση των εκπαιδευομένων και των ανειδικεύτων εργατών θα επέτρεπε την καταστρατήγηση των προϋποθέσεων που θέτει το κοινοτικό δίκαιο. Θα αρκούσε η χρησιμοποίηση ατόμων τα οποία, κατά πρόχειρη εκτίμηση, θα κατατάσσονταν στις κατηγορίες αυτές.

84. Η έννοια του πληρώματος δεν μπορεί να περιοριστεί, όπως προτείνουν οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών, μόνο στη «συνήθη επάνδρωση του σκάφους». Ο όρος «πλήρωμα» αναφέρεται σε μια λειτουργική πραγματικότητα, ήτοι την πραγματική συμμετοχή στη δραστηριότητα του πλοίου. Ο ορισμός του δεν εξαρτάται από τον αριθμό των ατόμων που το συγκροτούν. Η αντιστοιχία μεταξύ προσωπικού και αναγκών του πλοίου αποτελεί συνάρτηση οικονομικών λόγων, οι οποίοι εξαρτώνται από διάφορες αντικειμενικές παραμέτρους, ενίοτε δε και από υποκειμενικές εκτιμήσεις οι οποίες δεν μπορούν να περιορίσουν την πρωταρχική έννοια του όρου «πλήρωμα».

Τρόποι επεξεργασίας γαρίδων διαφορετικής καταγωγής

85. Το άρθρο 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 2051/74 επιφυλάσσει το προτιμησιακό τελωνειακό καθεστώς που θεσπίζει μόνο στα «[προϊόντα] (...) καταγωγής και προελεύσεως των [Φερόων Νήσων]». Το άρθρο 4, παράγραφος 2, εξαρτά την υπαγωγή στο καθεστώς αυτό από την προσκόμιση πιστοποιητικού που βεβαιώνει ότι τα προϊόντα κατάγονται από τις Φερόες Νήσους. Το παράρτημα IV, παράγραφος I, στοιχείο β', του ιδίου κανονισμού θεωρεί ως καταγόμενα προϊόντα «τα προϊόντα της θαλάσσιας αλιείας που εξάγονται από την θάλασσα *από τα πλοία των [Φερόων Νήσων]*» [40].

86. Το άρθρο 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 1, στοιχείο α', του κανονισμού 3184/74 θεωρεί ως καταγόμενα προϊόντα «τα προϊόντα που παρήχθησαν *εξ ολοκλήρου* στις [Φερόες Νήσους]» [41].

40 — Η υπογράμμιση δική μου.
41 — Η υπογράμμιση δική μου.

87. Κατά το στοιχείο β' της ιδίας διατάξεως, θεωρούνται επίσης ως προϊόντα καταγόμενα από τις Φερόες Νήσους τα προϊόντα που παρήχθησαν στις νήσους αυτές και στην κατασκευή των οποίων έχουν υπεισέλθει προϊόντα τρίτων χωρών, υπό την προϋπόθεση ότι τα εν λόγω προϊόντα αποτέλεσαν αντικείμενο επαρκών επεξεργασιών ή μεταποιήσεων κατά την έννοια του άρθρου 4.

88. Η παράγραφος 3, στοιχείο ε', της τελευταίας αυτής διατάξεως διευκρινίζει, ωστόσο, ότι «η απλή ανάμιξη προϊόντων, έστω και διαφόρων ειδών», όταν ένα ή περισσότερα συστατικά του μίγματος δεν μπορούν να θεωρηθούν ως καταγόμενα από τις Φερόες Νήσους, δεν είναι αρκετή για να προσδώσει στο τελικό προϊόν τον χαρακτήρα προϊόντος καταγομένου από τις Φερόες Νήσους.

89. Κατά συνέπεια, γαρίδες καταγόμενες από τρίτες χώρες και οι οποίες περιέχονται σε μίγμα που περιλαμβάνει και γαρίδες καταγωγής των Φερόων Νήσων δεν προσδίδουν στο σύνολο τον χαρακτήρα καταγομένου προϊόντος υπό την έννοια του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 1, στοιχείο β', του κανονισμού 3184/74, ήτοι προϊόντος το οποίο έχει παραχθεί στις Φερόες Νήσους από στοιχεία διαφόρων καταγωγών.

90. Κατά μείζονα λόγο, δεν μπορούν να προσδώσουν στο σύνολο τον χαρακτήρα καταγομένου προϊόντος υπό την έννοια του άρθρου 2, πρώτο εδάφιο, σημείο 1, στοιχείο α', ήτοι προϊόντος παραχθέντος εξ ολοκλήρου στις Φερόες Νήσους.

91. Τονίζω, εξάλλου, ότι ούτε η απλή επεξεργασία που συνίσταται στην παρασκευή ή τη διατήρηση μαλακοστράκων μη καταγομένων από τις Φερόες Νήσους, όπως η επεξεργασία που πραγματοποιείται στα εργοστάσια που αφορά η διαφορά των κυρίων δικών με βάση προϊόντα του κεφαλαίου 3 του Κοινού Δασμολογίου, επιτρέπει την πρόσδοση του χαρακτήρα των καταγομένων προϊόντων στα προϊόντα που υποβάλλονται στην εν λόγω επεξεργασία (βλ. παράρτημα II, πίνακας Α, κλάση 16.05, του κανονισμού 3184/74)· συνεπάγεται απλώς αλλαγή δασμολογικής κλάσεως και συγκεκριμένα την υπαγωγή τους στην κλάση 16.05 αντί της κλάσεως 03.03.

92. Υπογραμμίζω, τέλος, ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 3184/74 ορίζει ότι τα υποστάντα επεξεργασία προϊόντα τα οποία δεν κατάγονται από τις Φερόες Νήσους δεν μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο επιστροφής δασμών ή να τύχουν απαλλαγής από τους δασμούς υπό οποιαδήποτε μορφή.

93. Από τα ανωτέρω συνάγεται, συνεπώς, ότι ο κοινοτικός νομοθέτης, με διάφορες θετικές ενδείξεις περιοριστικής φύσεως, θέλησε να επιφυλάξει το προτιμησιακό καθεστώς μόνον στις γαρίδες που πράγματι κατάγονται από τις Φερόες Νήσους κατά την έννοια των κανόνων που ο ίδιος θέσπισε. Ο εξαγωγέας, ο οποίος φέρει το βάρος της αποδείξεως, οφείλει να αποδείξει κατά τρόπο μη επιδεχόμενο αμφισβήτηση ότι τα προϊόντα κατάγονται από τις Φερόες Νήσους.

94. Ο υλικός χωρισμός των γαρίδων που κατάγονται από τις Φερόες Νήσους κατά την επεξεργασία τους αποτελεί ασφαλώς τον πλέον αποτελεσματικό τρόπο εγγυήσεως της καταγωγής τους.

95. Οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών υποστηρίζουν ότι μια επιχείρηση μπορεί μεν να επεξεργάζεται προϊόντα τόσο καταγόμενα όσο και μη καταγόμενα από της Φερόες Νήσους κατά τη διάρκεια ενός ορισμένου έτους, αυτό όμως δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι επεξεργάζεται ταυτόχρονα τις δύο κατηγορίες.

96. Στην πραγματικότητα, ο ισχυρισμός αυτός αποτελεί ζήτημα βάρους της αποδείξεως. Στον εξαγωγέα επιχειρηματία εναπόκειται να αποδείξει, κατά την υποβολή της αιτήσεως για την έκδοση πιστοποιητικού EUR.1, ότι ένα συγκεκριμένο φορτίο αποτελείται από γαρίδες καταγωγής Φερόων Νήσων. Ο συγκεκριμένος τρόπος λειτουργίας του εργοστασίου το οποίο πραγματοποίησε την επεξεργασία δεν δημιουργεί υπέρ του επιχειρηματία τεκμήριο περί του ότι τα εισαγόμενα στο Ηνωμένο Βασίλειο προϊόντα κατάγονται από τις Φερόες Νήσους· δηλαδή, δεν μεταθέτει το βάρος της αποδείξεως.

97. Στην περίπτωση που το ίδιο εργοστάσιο επεξεργάστηκε, σε διαφορετικό χρόνο, δηλαδή χωριστά, γαρίδες καταγόμενες και γαρίδες μη καταγόμενες από τις Φερόες Νήσους, ο επιχειρηματίας οφείλει να αποδείξει με κάθε μέσο ότι οι εισαγόμενες στο Ηνωμένο Βασίλειο γαρίδες είναι καταγωγής Φερόων Νήσων.

98. Όταν γίνεται ταυτοχρόνη επεξεργασία γαρίδων διαφόρων καταγωγών και τα προϊόντα αυτά αναμιγνύονται, ο επιχειρηματίας πρέπει επίσης να αποδείξει, με κάθε μέσο, και ειδικότερα με λογιστικά στοιχεία, την ακριβή αναλογία και, επομένως, την ποσότητα των γαρίδων καταγωγής Φερόων Νήσων που περιέχεται στο τελικό προϊόν. Στην περίπτωση αυτή, η χρήση της λογιστικής δεν έχει ως σκοπό να προσδώσει χαρακτήρα εμπορεύματος καταγομένου από τις Φερόες Νήσους στις μη καταγόμενες από τις νήσους αυτές γαρίδες που περιέχονται στα εξαγόμενα φορτία. Αποτελεί απλώς στοιχείο προς απόδειξη των ποσοτήτων των γαρίδων καταγωγής Φερόων Νήσων που περιέχονται πράγματι στα φορτία αυτά, έχει δε ως αποτέλεσμα τον εντοπισμό των προϊόντων που μπορούν να υπαχθούν εγκύρως στο προτιμησιακό καθεστώς.

99. Οι κανονισμοί 2051/74 και 3184/74 θεσπίζουν εξαιρέσεις από το κοινό τελωνειακό καθεστώς και, συνεπώς, πρέπει να ερμηνεύονται στενά. Πρέπει αναγκαστικά να γίνει δεκτό ότι οι κανονισμοί αυτοί δεν επιτρέπουν την εφαρμογή του λεγομένου συστήματος του λογιστικού διαχωρισμού [42], το οποίο θα προσέδιδε χαρακτήρα προϊόντος καταγομένου από τις Φερόες Νήσους στο σύνολο των φορτίων που θα περιείχαν μίγματα προϊόντων αλιευθέντων από πλοίο των Φερόων Νήσων και προϊόντων άλλων τρίτων χωρών.

Συνέπειες της μη χωριστής επεξεργασίας των ακατέργαστων προϊόντων

100. Η ταυτόχρονη επεξεργασία γαρίδων στο εργοστάσιο δεν επιτρέπει την εκ πρώτης όψεως απόδειξη του ότι τα προϊόντα που περιέχονται σε ένα συγκεκριμένο φορτίο «παρήχθησαν εξ ολοκλήρου» στις Φερόες Νήσους και, επομένως, έχουν τον χαρακτήρα καταγομένου προϊόντος.

42 — Του οποίου, εξάλλου, οι λεπτομέρειες δεν διευκρινίζονται στις γραπτές παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου.

101. Όταν έχουν εκδοθεί πιστοποιητικά κυκλοφορίας EUR.1 χωρίς τα κατάλληλα δικαιολογητικά, ο δε εκ των υστέρων έλεγχος διαπιστώνει πρακτική αναμίξεως προϊόντων διαφόρων καταγωγών, το βάρος της αποδείξεως αντιστρέφεται. Το πιστοποιητικό δεν μπορεί πλέον να θεωρηθεί ως επαρκής απόδειξη του χαρακτήρα των προϊόντων ως καταγομένων από τις Φερόες Νήσους. Ο επιχειρηματίας οφείλει τότε να αποδείξει για κάθε επίμαχο φορτίο, με αποδεικτικά λογιστικά στοιχεία, το μέρος που αντιπροσωπεύουν οι γαρίδες που αλιεύθηκαν από πλοία των Φερόων Νήσων και οι οποίες πράγματι περιέχονται στο εν λόγω φορτίο.

102. Αν δεν διαπιστωθεί ότι ένα συγκεκριμένο μέρος κάθε φορτίου συνίσταται σε γαρίδες καταγωγής Φερόων Νήσων, ο επιχειρηματίας δεν μπορεί, καταρχήν, να επωφεληθεί από το προτιμησιακό καθεστώς για το μέρος αυτό. Υπενθυμίζω, στο σημείο αυτό, ότι το Δικαστήριο, με την προμνησθείσα απόφαση Huygen κ.λπ. [43], έκρινε ότι, οσάκις από τον εκ των υστέρων έλεγχο δεν επιβεβαιώνεται η αναγραφόμενη στο πιστοποιητικό EUR.1 καταγωγή του εμπορεύματος, πρέπει να συνάγεται ότι το εμπόρευμα αυτό δεν μπορεί να υπαχθεί στο προβλεπόμενο προτιμησιακό καθεστώς.

103. Συνεπώς, οι αρμόδιες τελωνειακές αρχές έχουν δικαίωμα να εισπράξουν δασμούς με πλήρη συντελεστή επί ολοκλήρων των φορτίων.

104. Πάντως, υπό περιστάσεις όπως αυτές της διαφοράς των κυρίων δικών (εκ των υστέρων έλεγχος που αφορά ολόκληρα έτη), η αρχή της αναλογικότητας παρέχει στις αρμόδιες αρχές τη δυνατότητα να εισπράττουν δασμούς ίσους προς τους δασμούς που θα επέβαλλαν αν υπήρχε αναλογική αντιστοιχία μεταξύ των καταγωγών των εμπορευμάτων κάθε φορτίου και των καταγωγών των ακατέργαστων προϊόντων που εισήλθαν στο εργοστάσιο κατά τη διάρκεια του έτους εισαγωγής. Πρέπει να τονίσω ότι δεν θεωρώ δυνατή την εφαρμογή μιας τέτοιας ευνοϊκής για τον φορολογούμενο λύσεως παρά μόνον όταν οι αρχές διαθέτουν βέβαιες πληροφορίες — τις οποίες έχουν συλλέξει οι ίδιες ή τους έχουν παρασχεθεί από τον φορολογούμενο — όσον αφορά τις διάφορες επίμαχες ποσότητες. Στην αντίθετη περίπτωση, οι κανόνες που καθορίζουν τις συνέπειες του βάρους της αποδείξεως οδηγούν στην επιβολή, στον φορολογούμενο, δασμών για το σύνολο των φορτίων.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

105. Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν, πρώτον, αν οι προϋποθέσεις του κύρους των πράξεων που εκδίδουν οι εθνικές αρχές για την εκ των υστέρων είσπραξη εισαγωγικών δασμών κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 1697/79 διέπονται από το κοινοτικό δίκαιο ή από το εθνικό δίκαιο. Δεύτερον, για την περίπτωση που οι προϋποθέσεις αυτές διέπονται από το εσωτερικό δίκαιο, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν το κοινοτικό δίκαιο απαγορεύει να προβλέπει ένας εθνικός κανόνας ολική ακυρότητα της πράξεως βεβαιώσεως ενός χρέους μέρος μόνον του οποίου έχει παραγραφεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1697/79.

43 — Σκέψη 17.

106. Με την απόφαση της 27ης Μαρτίου 1980, Salumi κ.λπ. [44], το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι εναπόκειται στην εσωτερική έννομη τάξη κάθε κράτους μέλους, στο μέτρο που το κοινοτικό δίκαιο δεν έχει ρυθμίσει το θέμα, να καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής και τις προϋποθέσεις της εισπράξεως των κοινοτικών φορολογικών επιβαρύνσεων, καθώς και να προσδιορίζει τις αρχές που είναι επιφορτισμένες με την είσπραξη και τα δικαστήρια που είναι αρμόδια για την επίλυση των διαφορών που η εν λόγω είσπραξη μπορεί να δημιουργήσει, εξυπακουομένου, ωστόσο, ότι αυτές οι λεπτομέρειες εφαρμογής και προϋποθέσεις δεν μπορούν να καθιστούν λιγότερο αποτελεσματικό το σύστημα της εισπράξεως των κοινοτικών φόρων και τελών από το ιδίου τύπου σύστημα εισπράξεως των εθνικών φόρων και τελών. Το Δικαστήριο πρόσθεσε [45], ότι η εφαρμογή της εθνικής νομοθεσίας πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που να μην εισάγει διακρίσεις σε σχέση προς τις διαδικασίες που αφορούν την επίλυση διαφορών του ιδίου μεν τύπου αλλά καθαρώς εθνικών, καθώς και ότι οι λεπτομέρειες εφαρμογής της διαδικασίας δεν μπορούν να καταλήγουν στο να καθιστούν στην πράξη αδύνατη την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει το κοινοτικό δίκαιο. Προηγουμένως, το Δικαστήριο είχε αναφέρει [46], ως παράδειγμα δικαιωμάτων που παρέχει το κοινοτικό δίκαιο, ιδίως τα δικαιώματα τα οποία οι δημόσιες αρχές αντλούν από το άμεσο αποτέλεσμα διατάξεως του κοινοτικού δικαίου, ειδικότερα δε την εξουσία της διοικήσεως να απαιτεί δικαστικώς κοινοτικούς φόρους ή τέλη που έπρεπε να είχαν εισπραχθεί.

107. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1697/79 επιβάλλει στις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους που διαπιστώνουν ότι δεν εισπράχθηκαν εισαγωγικοί δασμοί να κινούν διαδικασία εισπράξεως των δασμών αυτών. Το δεύτερο εδάφιο του ιδίου άρθρου προβλέπει τριετή παραγραφή των χρεών αυτών. Η παράγραφος 2 αναφέρει ότι η διαδικασία εισπράξεως κινείται με την κοινοποίηση στον ενδιαφερόμενο εγγράφου που αναφέρει το ποσό των εισαγωγικών δασμών τους οποίους αυτός οφείλει. Το άρθρο 4 ορίζει γενικώς ότι η ενέργεια εισπράξεως χωρεί «βάσει των ισχυουσών επί του προκειμένου διατάξεων».

108. Έτσι, το κοινοτικό δίκαιο ρυθμίζει μόνον τα της τριετούς παραγραφής και της διαδικασίας εισπράξεως που κινείται με «κοινοποίηση», χωρίς να περιέχει καμία άλλη διευκρίνιση ως προς τη διαδικασία.

109. Κατά συνέπεια, το καθεστώς των πράξεων εισπράξεως των δασμών διέπεται από το εθνικό δίκαιο, εντός των ορίων που καθορίστηκαν με την προμνησθείσα απόφαση Salumi κ.λπ.

110. Οι λόγοι ακυρότητας των πράξεων εισπράξεως δασμών εμπίπτουν στο καθεστώς αυτό.

111. Ένας εθνικός κανόνας ο οποίος θεσπίζει την ολική ακυρότητα πράξεως επιβολής δασμού όταν ένα μέρος του διαπιστουμένου με την πράξη αυτή χρέους δεν μπορεί πλέον να εισπραχθεί καθιστά αναμφιβόλως λιγότερο αποτελεσματικό το σύστημα εισπράξεως των κοινοτικών φόρων και τελών. Ωστόσο, εφόσον δεν εισάγει συναφώς καμία διάκριση, δεν το καθιστά λιγότερο αποτελεσματικό από το αντίστοιχο

44 — Συνεκδικασθείσες υποθέσεις 66/79, 127/79 και 128/79, Συλλογή τόμος 1980/Π, σ. 627, σκέψη 18.

45 — Σκέψη 20.

46 — Σκέψη 13.

σύστημα εισπράξεως των εσωτερικών φορολογικών επιβαρύνσεων, στο μέτρο που ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται και στο σύστημα αυτό. Εξάλλου, ο εν λόγω κανόνας δεν καθιστά στην πράξη αδύνατη την άσκηση των δικαιωμάτων που παρέχει το κοινοτικό δίκαιο. Οι αρχές μπορούν να αποφύγουν την ολική ακυρότητα της πράξεως επιβολής δασμού μη ενσωματώνοντας, από την αρχή, στην πράξη αυτή τα παραγραφέντα στοιχεία του χρέους, ή σε περίπτωση ακυρότητας, μπορούν να αποτρέψουν την παραγραφή των χρεών για τα οποία δεν έχει παρέλθει ακόμα η προθεσμία εκδίδοντας νέα πράξη επιβολής, όταν το εθνικό δίκαιο επιτρέπει, και για τους εσωτερικούς φόρους, την εκ των υστέρων τακτοποίηση μιας άκυρης πράξεως.

112. Με την απόφαση της 28ης Ιουνίου 1977, Balkan-Import-Export [47], το Δικαστήριο απέκλεισε την εφαρμογή εθνικού κανόνα ο οποίος εμπόδιζε την είσπραξη κοινοτικής εισφοράς σε όλη την έκταση που ο κανόνας αυτός είχε ως αποτέλεσμα την τροποποίηση του πεδίου εφαρμογής των διατάξεων του κοινοτικού δικαίου που αφορούν τη βάση επιβολής, τις προϋποθέσεις επιβολής ή το ύψος της εισφοράς που θεσπίζει το κοινοτικό δίκαιο. Το Δικαστήριο διευκρίνισε [48], ειδικότερα, ότι η εθνική αρχή δεν μπορεί να δεχθεί αίτηση αφέσεως του χρέους για λόγους επιεικείας εάν η αίτηση αυτή στηριζόταν σε σκέψεις που αντλούνται από την οικονομική δικαιολόγηση της εν λόγω εισφοράς.

113. Κατά τη γνώμη μου, εθνικοί κανόνες όπως αυτός στον οποίο αναφέρεται το αιτούν δικαστήριο δεν τροποποιούν το πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου όσον αφορά τη βάση επιβολής, τις προϋποθέσεις επιβολής ή το ύψος των επιδίκων δασμών.

114. Με την απόφαση της 5ης Μαρτίου 1980, Ferwerda [49], το Δικαστήριο τόνισε επίσης ότι πρέπει να εξετάζεται μήπως μια γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου ή μια ειδική διάταξή του εμποδίζει την εφαρμογή του εθνικού κανόνα που απαγορεύει την είσπραξη μιας κοινοτικής απαιτήσεως.

115. Νομίζω ότι, σε περιπτώσεις όπως η επίδικη ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, καμία γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου δεν εμποδίζει την εφαρμογή του εν λόγω εθνικού κανόνα.

116. Όσον αφορά το άρθρο 4 του κανονισμού 1697/79, κατά το οποίο η ενέργεια εισπράξεως, εκ μέρους των αρμοδίων αρχών, χωρεί «βάσει των ισχυουσών επί του προκειμένου διατάξεων», το άρθρο αυτό καταφανώς δεν αποτελεί «ειδική διάταξη», υπό την έννοια της προμνησθείσας αποφάσεως Ferwerda, που να αντικαθιστά την παραπομπή στο εθνικό δίκαιο με παραπομπή σε κοινοτικό κανόνα επιβάλλοντα «ανεπιφύλακτη υποχρέωση του [ενδιαφερομένου] επιχειρηματία» [50].

117. Συνεπώς, καταλήγω τελικά στο συμπέρασμα, αφενός, ότι οι προϋποθέσεις του κύρους των πράξεων που εκδίδουν οι εθνικές αρχές για την εκ των υστέρων είσπραξη εισαγωγικών δασμών αποτελούν ζήτημα εμπίπτον στο εθνικό δίκαιο και, αφετέρου, ότι

47 — Υπόθεση 118/76, Συλλογή τόμος 1977, σ. 359, σκέψη 5.
48 — Όπ.αν.
49 — Υπόθεση 265/78, Συλλογή τόμος 1980/Ι, σ. 313, σκέψη 14.
50 — Όπ.αν., σκέψεις 18 και 20.

το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει εθνικούς κανόνες προβλέποντες την ολική ακυρότητα μιας πράξεως βεβαιώσεως ενός χρέους μέρος μόνο του οποίου έχει παραγραφεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 1, του κανονισμού 1697/79.

EUR.1 έχουν κριθεί ανίσχυρα κατόπιν ελέγχου διενεργηθέντος εκ των υστέρων.

Υποβολή του ζητήματος στην Επιτροπή

Επί του πέμπτου ερωτήματος

118. Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 4 του κανονισμού 2164/91 [51] έχει την έννοια ότι, όταν το ποσό των μη εισπραχθέντων δασμών είναι ίσο προς ή υπερβαίνει τα 2 000 ECU, οι εθνικές αρχές δεν υποχρεούνται να ζητήσουν από την Επιτροπή να αποφασίσει ως προς τη δυνατότητα μη κινήσεως της διαδικασίας εκ των υστέρων εισπράξεως δασμών, όταν οι αρχές αυτές θεωρούν ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79. Ουσιαστικά, το αιτούν δικαστήριο ζητεί επίσης από το Δικαστήριο να διευκρινίσει, ενόψει περιστάσεων όπως αυτές της διαφοράς των κυρίων δικών, τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79, προκειμένου να μπορέσει να εκτιμήσει αν οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών είχαν δικαίωμα να ζητήσουν να μην κινηθεί διαδικασία εκ των υστέρων εισπράξεως και αν, κατά συνέπεια, οι αρμόδιες εθνικές αρχές όφειλαν να υποβάλουν το ζήτημα στην Επιτροπή.

119. Το ζήτημα αυτό μπορεί να ανακύψει μόνον αν τα πιστοποιητικά κυκλοφορίας

120. Το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79, το περιεχόμενο του οποίου υπενθύμισα προηγουμένως στο σημείο 20, φαίνεται να παρέχει στις αρμόδιες αρχές διακριτική ευχέρεια να μην προβαίνουν στην είσπραξη των δασμών όταν πληρούνται οι τρεις προϋποθέσεις της διατάξεως αυτής. Πράγματι, η διάταξη ορίζει τα εξής: «Οι αρμόδιες αρχές δύνανται να μην προβαίνουν σε ενέργειες εισπράξεως εκ των υστέρων».

121. Ωστόσο, κατά πάγια νομολογία, η εν λόγω διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται υπό την έννοια ότι, άπαξ συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις που προβλέπει, ο υπόχρεος έχει δικαίωμα να μην πραγματοποιηθεί η είσπραξη δασμών [52]. Συνεπώς, η διάταξη αυτή απονέμει στις αρμόδιες αρχές δεσμία αρμοδιότητα [53].

122. Όσον αφορά την υποβολή του ζητήματος στην Επιτροπή, το άρθρο 4, πρώτο

51 — Ανωτέρω, σημείο 21.

52 — Βλ. αποφάσεις της 22ας Οκτωβρίου 1987, 314/85, Foto-Frost (Συλλογή 1987, σ. 4199, σκέψη 22)· της 23ης Μαΐου 1989, 378/87, Top Hit Holzvertrieb κατά Επιτροπής (Συλλογή 1989, σ. 1359, σκέψη 18)· της 12ης Ιουλίου 1989, 161/88, Binder (Συλλογή 1989, σ. 2415, σκέψη 16)· της 27ης Ιουνίου 1991, C-348/89, Mecanarte (Συλλογή 1991, σ. I-3277, σκέψη 12), και της 4ης Μαΐου 1993, C-292/91, Weis (Συλλογή 1993, σ. I-2219, σκέψη 15).

53 — Βλ. προμνησθείσα απόφαση Mecanarte, σκέψη 14.

εδάφιο, του κανονισμού 2164/91 προβλέπει τα εξής για την περίπτωση που το μη εισπραχθέν ποσό ισούται προς ή υπερβαίνει τα 2 000 ECU:

«(...) όταν η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους [όπου] έχει γίνει το λάθος είτε κρίνει ότι πληρούνται οι όροι του άρθρου 5, παράγραφος 2, του βασικού κανονισμού, είτε αμφιβάλλει ως προς την ακριβή σημασία των κριτηρίων της εν λόγω διάταξης έναντι της συγκεκριμένης περιπτώσεως, διαβιβάζει την περίπτωση στην Επιτροπή προκειμένου να ρυθμιστεί σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στα άρθρα 5, 6 και 7.»

123. Σκοπός του άρθρου αυτού είναι ο καθορισμός των προϋποθέσεων εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79, το οποίο επιτρέπει, σε ορισμένες περιπτώσεις, να μην πραγματοποιηθεί η είσπραξη. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου [54] σχετικά με το άρθρο 4 του κανονισμού 1573/80 [55], ο οποίος αντικαταστάθηκε πρώτα από τον κανονισμό 2380/89 [56] και κατόπιν, διατηρώντας το ίδιο περιεχόμενο, από τον κανονισμό 2164/91, προκύπτει ότι το άρθρο 4, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 2164/91 δεν αφορά την περίπτωση κατά την οποία οι αρμόδιες αρχές είναι πεπεισμένες ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79 και, επομένως, κρίνουν ότι οφείλουν να προβούν στην είσπραξη.

124. Με άλλες λέξεις, όταν οι αρμόδιες αρχές φρονούν ότι οφείλουν να προβούν στην είσπραξη για τον λόγο ότι ο υπόχρεος δεν έχει δικαίωμα να ζητήσει απαλλαγή από τους οφειλόμενους δασμούς, δεν υποχρεούνται να υποβάλουν το ζήτημα στην Επιτροπή. Στην περίπτωση αυτή, ο ενδιαφερόμενος έχει την ευχέρεια να προσβάλει την απόφασή των αρχών αυτών ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, οπότε η ενότητα του κοινοτικού δικαίου μπορεί να εξασφαλιστεί από το Δικαστήριο στο πλαίσιο της διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως [57].

Προϋποθέσεις της μη πραγματοποιήσεως της εκ των υστέρων εισπράξεως των δασμών

125. Θα υπενθυμίσω ότι, όπως το ίδιο το Δικαστήριο αποφάνθηκε ιδίως με την προαναφερθείσα απόφαση Foto-Frost [58], καθώς και με την απόφαση της 1ης Απριλίου 1993, Hewlett Packard France [59], το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79 εξαρτά τη μη πραγματοποίηση της εκ των υστέρων εισπράξεως δασμών από τη σωρευτική συνδρομή των εξής τριών προϋποθέσεων:

— η μη είσπραξη των δασμών πρέπει να οφείλεται σε σφάλμα των ιδίων των αρμοδίων αρχών·

54 — Βλ. απόφαση της 26ης Ιουνίου 1990, C-64/89, Deutsche Fernsprecher (Συλλογή 1990, σ. I-2535, σκέψη 12), και προμνησθείσα απόφαση Mecanarte, σκέψη 32.

55 — Ανωτέρω, σημείο 21.

56 — Όπ.αν.

57 — Βλ. προμνησθείσες αποφάσεις Deutsche Fernsprecher, σκέψη 13, και Mecanarte, σκέψη 33.

58 — Σκέψεις 24, 25 και 26.

59 — Υπόθεση C-250/91, Συλλογή 1993, σ. I-1819, σκέψη 13.

— ο υπόχρεος πρέπει να έχει ενεργήσει καλοπίστως, δηλαδή να μη μπορούσε να διαπιστώσει το σφάλμα που διέπραξαν οι αρμόδιες αρχές·

— ο υπόχρεος πρέπει να έχει τηρήσει όλες τις διατάξεις της ισχύουσας κανονιστικής ρυθμίσεως όσον αφορά την τελωνειακή διασάφηση.

126. Όταν το Δικαστήριο καλείται να αποφανθεί, στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής, ως προς το κύρος αποφάσεως της Επιτροπής που έχει εκδοθεί στο πλαίσιο του άρθρου 6 του κανονισμού 2164/91 περί εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79, μπορεί να εξετάσει τη συνδρομή των περιστατικών στα οποία βασίζεται η πράξη και τους νομικούς χαρακτηρισμούς τους οποίους το κοινοτικό όργανο συνάγει από αυτά, όταν η ανακρίβειά τους προβάλλεται στο πλαίσιο της προδικαστικής διαδικασίας [60].

127. Σε περίπτωση υποβολής προδικαστικού ερωτήματος ερμηνείας, όταν το ζήτημα δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί στην Επιτροπή, το Δικαστήριο, το οποίο έχει ήδη διευκρινίσει σε μεγάλο βαθμό το περιεχόμενο των τριών προϋποθέσεων του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79, υπενθυμίζει τακτικά ότι εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να εκτιμήσει κατά πόσον, ενόψει των συγκεκριμένων περιστάσεων της υποθέσεως, πληρούνται οι προϋποθέσεις αυτές [61].

128. Συνεπώς, στην παρούσα προδικαστική διαδικασία, στον εθνικό δικαστή εναπόκειται να εκτιμήσει κατά πόσον πληρούνται οι τρεις προϋποθέσεις που καθορίστηκαν με τις προαναφερθείσες αποφάσεις Foto-Frost και Hewlett Packard France, ενόψει των συγκεκριμένων περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως που άπτονται των ζητημάτων αυτών.

129. Θα εξετάσω διαδοχικά τις τρεις αυτές προϋποθέσεις ενόψει του ερωτήματος που υπέβαλε το εθνικό δικαστήριο.

α) Σφάλμα των ιδίων των αρμοδίων αρχών

130. Με την προμνησθείσα απόφαση Mecanarte, το Δικαστήριο αποφάνθηκε [62] ότι το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79 αποσκοπεί στην προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του υποχρέου ως προς το βάσιμο του συνόλου των στοιχείων που υπεισέρχονται στην απόφαση για την είσπραξη ή μη είσπραξη των δασμών.

131. Από αυτό, το Δικαστήριο συνήγαγε [63], πρώτον, ότι η έννοια του σφάλματος δεν μπορεί να περιοριστεί στα απλά σφάλματα υπολογισμού ή αντιγραφής, αλλά καταλαμβάνει κάθε σφάλμα από το οποίο πάσχει η

60 — Προμνησθείσα απόφαση Foto-Frost, σκέψη 23.

61 — Προμνησθείσα απόφαση Deutsche Fernsprecher, σκέψη 23· αποφάσεις της 8ης Απριλίου 1992, C-371/90, Beirafrio, Συλλογή 1992, σ. I-2715, σκέψη 21, και της 16ης Ιουλίου 1992, C-187/91, Belovo, Συλλογή 1992, σ. I-4937, σκέψεις 17 και 20· προμνησθείσα απόφαση Hewlett Packard France, σκέψη 22.

62 — Σκέψη 19.

63 — Όπ.αν., σκέψη 20.

ληφθείσα απόφαση, όπως, παραδείγματος χάρη, η μη ορθή ερμηνεία ή εφαρμογή των εφαρμοστέων κανόνων δικαίου.

132. Δεύτερον, το Δικαστήριο συνήγαγε [64] από τα ανωτέρω ότι κάθε αρχή που, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, παρέχει στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για την είσπραξη των δασμών, δυνάμενη έτσι να γεννήσει τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του υποχρέου, πρέπει να θεωρείται ως «αρμόδια αρχή». Το Δικαστήριο πρόσθεσε ότι αυτό ισχύει ιδίως για τις τελωνειακές αρχές του κράτους μέλους εξαγωγής που παρεμβαίνουν επ' ευκαιρία της τελωνειακής διασαφήσεως.

133. Από τα ανωτέρω, το Δικαστήριο συνήγαγε [65], τρίτον, ότι η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του υποχρέου είναι άξια της προστασίας που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, μόνον αν το έρεισμα της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του υποχρέου το δημιούργησαν «οι ίδιες» οι αρμόδιες αρχές, δηλαδή αν τα σφάλματα μπορούν να καταλογιστούν σε ενεργό συμπεριφορά των αρμοδίων αρχών.

134. Οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών επικαλούνται σφάλμα ερμηνείας ή εφαρμογής βαρύνον τόσο την τελωνειακή αρχή των Φερόων Νήσων όσο και τις τελωνειακές αρχές του Ηνωμένου Βασιλείου.

135. Όσον αφορά τις τελωνειακές αρχές του κράτους εισαγωγής, δεν νομίζω ότι είναι δυνατόν να υποστηριχθεί ότι οι αρχές αυτές διαπράττουν σφάλμα όταν παρέχουν προνομιακή μεταχείριση στηριζόμενες αποκλειστικά και μόνο στο πιστοποιητικό κυκλοφορίας EUR.1, χωρίς να γνωρίζουν τις ιδιαίτερες περιστάσεις εξ αιτίας των οποίων αποκλείεται ο χαρακτηρισμός των προϊόντων ως καταγομένων προϊόντων, ήτοι τη σύνθεση του πληρώματος ορισμένων πλοίων και την πρακτική ταυτόχρονης επεξεργασίας γαρίδων διαφόρων καταγωγών. Εξ ορισμού, η αποδοχή πιστοποιητικού EUR.1 τελεί υπό την επιφύλαξη των εκ των υστέρων ελέγχων που προβλέπονται από τις κοινοτικές διατάξεις.

136. Όσον αφορά τις αρμόδιες αρχές τρίτης χώρας ή εδάφους, το σφάλμα που διαπράττεται κατά την έκδοση πιστοποιητικών EUR.1, ανεξαρτήτως της παραλείψεως προσκομίσεως, εκ μέρους του εξαγωγέα, εγγράφων αναφερομένων στο καθεστώς των ακατέργαστων προϊόντων (η κατάσταση αυτή υπογραμμίζεται στην έκθεση της κοινοτικής αποστολής ελέγχου), αποτελεί πράγματι σφάλμα ερμηνείας και εφαρμογής αν, ακόμα και αφού οι αρχές αυτές έχουν λάβει γνώση των διαπιστώσεων μιας αποστολής ελέγχου, εξακολουθούν να θεωρούν ότι τα εκδοθέντα πιστοποιητικά είναι έγκυρα, ήτοι ότι τα προϊόντα πρέπει να θεωρούνται ως καταγόμενα προϊόντα.

137. Με την απάντησή της στις ερωτήσεις του Δικαστηρίου, η Επιτροπή αναφέρεται [66] σε ένα σημείωμα της 5ης Ιουλίου 1990, με το οποίο η Γενική Διεύθυνση Τελωνείων των Φερόων Νήσων υπενθύμιζε στις επιχειρήσεις των Φερόων Νήσων ότι δεν μπορούσαν

64 — Όπ.αν., σκέψη 22.

65 — Όπ.αν., σκέψη 23.

66 — Απάντηση στην ερώτηση 2, στοιχείο γ'.

να ζητούν πιστοποιητικά κυκλοφορίας EUR.1 για γαρίδες που λαμβάνονταν από πρώτες ύλες προελεύσεως τρίτων χωρών. Θα παρατηρήσω ότι ένα τέτοιο γεγονός, εφόσον αποδειχθεί, μπορεί να αποτελέσει απόδειξη περί μη υπάρξεως σφάλματος εκ μέρους των αρμοδίων αρχών, οπότε δεν μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79.

138. Το κύριο ζήτημα που τίθεται σε περιπτώσεις όπως η υπό κρίση στις κύριες δίκες είναι το κατά πόσον η τελωνειακή αρχή τρίτης χώρας ή εδάφους μπορεί να θεωρηθεί ως «αρμόδια αρχή» υπό την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79.

139. Στην προμνησθείσα απόφαση Mecanarte, το Δικαστήριο φαίνεται να δέχθηκε ευρύ ορισμό της εννοίας της αρμόδιας αρχής, αναφερόμενο γενικώς σε «κάθε αρχή», χωρίς να περιορίσει την έννοια αυτή στις αρμόδιες αρχές ενός κράτους μέλους, καθόσον, στη συνέχεια, το Δικαστήριο αναφέρθηκε, υπό τύπον παραδείγματος, «ιδίως» στις τελωνειακές αρχές του κράτους μέλους εξαγωγής.

140. Συνεπώς, δεν αποκλείεται κατ' αρχήν μια τελωνειακή αρχή τρίτης χώρας ή εδάφους στην οποία η Κοινότητα, δυνάμει συγκεκριμένων διατάξεων ενός κοινοτικού κειμένου, επιτρέπει να παρέχει στοιχεία λαμβανόμενα υπόψη για την είσπραξη δασμών, να θεωρείται αρμόδια αρχή υπό την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79. Αυτό δεν αναιρείται ακόμα και όταν το κοινοτικό δίκαιο επιτρέπει στις αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους εισαγωγής, μετά τη διενέργεια εκ των υστέρων ελέγχου, να μην δεσμεύονται οριστικά από τις εκτιμήσεις στις οποίες έχει προβεί η αρχή της τρίτης χώρας ή του τρίτου εδάφους. Και τούτο διότι γεγονός παραμένει ότι η τελευταία αυτή αρχή είναι επιφορτισμένη από το κοινοτικό δίκαιο να προβαίνει, κατά την πρώτη φάση της τελωνειακής διαδικασίας, στον νομικό χαρακτηρισμό των προϊόντων από πλευράς του εφαρμοστέου τελωνειακού καθεστώτος, η δε εκτίμηση αυτή, υπό την επιφύλαξη εκ των υστέρων ελέγχου, αναγνωρίζεται, γίνεται σεβαστή και χρησιμεύει για την εφαρμογή του εν λόγω καθεστώτος.

β) Σφάλμα λογικά διαγνώσιμο από τον υπόχρεο

141. Η εξέταση της προϋποθέσεως αυτής καλύπτει τα δύο πρώτα στοιχεία που επικαλούνται οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών προς στήριξη του ισχυρισμού τους περί προσβολής θεμελιώδους δικαιώματος ιδιοκτησίας [67].

142. Η προμνησθείσα απόφαση Deutsche Fernsprecher [68] τόνισε ότι είναι αναγκαίο να πραγματοποιείται συγκεκριμένη εκτίμηση όλων των περιστάσεων της εκάστοτε περιπτώσεως προκειμένου να κριθεί αν ο

67 — Βλ. ανωτέρω σημείο 37.
68 — Σκέψεις 18 και 19.

ενδιαφερόμενος επιχειρηματίας μπορούσε να διαγνώσει το σφάλμα ή όχι και ότι, προς τούτο, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη ιδίως η ακριβής φύση του σφάλματος, η επαγγελματική πείρα και η επιμέλεια του επιχειρηματία.

143. Όσον αφορά την ακριβή φύση του σφάλματος, πρέπει να εξετάζεται αν η επίμαχη ρύθμιση είναι πολύπλοκη [69]. Από την απλή ανάγνωση των κανονισμών 2051/74 και 3184/74 προκύπτει ότι καμία κατηγορία προσωπικού δεν αποτελεί αντικείμενο εξαιρέσεως ή επιφυλάξεως από πλευράς ορισμού της εννοίας του «πληρώματος». Προκύπτει επίσης ότι καμία διάταξη των κειμένων αυτών δεν επιτρέπει — και μάλιστα ούτε καν μνημονεύει — την προσφυγή σ' ένα σύστημα λογιστικού χωρισμού με σκοπό την πρόσδοση του χαρακτήρα του καταγομένου προϊόντος στο σύνολο ενός φορτίου περιέχοντος, σε μη καθοριζόμενη αναλογία, γαρίδες καταγωγής άλλων τρίτων χωρών. Συνεπώς, εφόσον δεν υφίσταται αμφιβολία ως προς το περιεχόμενο των κοινοτικών κειμένων, θεωρώ αδιάφορο το αν το σφάλμα της αρμόδιας αρχής έχει σχέση με στοιχεία περιεχόμενα σε εσωτερικές εγκυκλίους, όπως οι δανικές εγκύκλιοι του 1981 και του 1989 που αναφέρουν οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών, η έννοια και το περιεχόμενο των οποίων συζητήθηκαν, εξάλλου, ευρέως κατά την έγγραφη διαδικασία. Θα παρατηρήσω, ως εκ περισσού, ότι οι προσφεύγουσες των κυρίων δικών, με τις παρατηρήσεις τους [70], διευκρινίζουν ότι είχαν υιοθετήσει μια ερμηνεία και, επομένως, μια πρακτική λογιστικού χωρισμού πριν από δεκαεπτά έτη, ήτοι πολύ πριν από την έκδοση των εν λόγω εγκυκλίων και μάλιστα ήδη από την έναρξη της ισχύος των κοινοτικών κειμένων. Θα παρατηρήσω, τέλος, ότι, εν πάση περιπτώσει, η επίκληση των εγκυκλίων γίνεται σχετικά με τον λογιστικό χωρισμό και όχι σχετικά με τη σύνθεση του πληρώματος.

144. Όσον αφορά την επαγγελματική πείρα του επιχειρηματία, πρέπει να ερευνάται αν πρόκειται για επαγγελματία επιχειρηματία, η δραστηριότητα του οποίου συνίσταται, κατά κύριο λόγο, σε πράξεις εισαγωγής και εξαγωγής, και αν είχε ήδη κάποια πείρα στο εμπόριο των εν λόγω ειδών [71].

145. Όσον αφορά την επιμέλεια του επιχειρηματία, πρέπει να παρατηρηθεί ότι οι έμπειροι και προσεκτικοί επιχειρηματίες, κατά την οργάνωση του συστήματός τους όσον αφορά την τελωνειακή διασάφηση προϊόντων υπαγομένων σε ειδικό καθεστώς, είναι σε θέση να διακρίνουν σφάλματα ερμηνείας όπως τα υπό κρίση στην κύρια δίκη, λαμβάνοντας γνώση των μη αμφισήμων διατάξεων του θετικού δικαίου με την ανάγνωση των τευχών της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* στα οποία έχουν δημοσιευθεί οι κανονισμοί 2051/74 και 3184/74. Όπως το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει, ένας επαγγελματίας επιχειρηματίας πρέπει να βεβαιώνεται, με την ανάγνωση των σχετικών τευχών της Επίσημης Εφημερίδας, για το κοινοτικό δίκαιο που εφαρμόζεται στις πράξεις τις οποίες πραγματοποιεί [72].

69 — Όπ.αν., σκέψη 20.

70 — Σημείο 20.

71 — Προμνησθείσα απόφαση Deutsche Fernsprecher, σκέψη 21.

72 — Βλ. προμνησθείσα απόφαση Binder, σκέψη 22, και απόφαση της 28ης Ιουνίου 1990, C-80/89, Behn Verpackungsbedarf (Συλλογή 1990, σ. I-2659, σκέψη 14).

146. Εξάλλου, είναι αναμφισβήτητο ότι ένας εξαγωγικός συνεταιρισμός είτε γνωρίζει όλα τα κρίσιμα περιστατικά σχετικά με την καταγωγή των γαρίδων είτε είναι σε θέση να εξακριβώσει τα περιστατικά αυτά χωρίς δυσκολία. Ως υπεύθυνος, σύμφωνα με το άρθρο 21 του κανονισμού 3184/74, για την τήρηση των διατυπώσεων εκδόσεως των πιστοποιητικών κυκλοφορίας, οφείλει να απαιτεί από τους προμηθευτές του όλα τα δικαιολογητικά σχετικά με την καταγωγή από τις Φερόες Νήσους του συνόλου ή μέρους των παραδιδομένων προϊόντων, εν ανάγκη με λογιστικές μεθόδους. Μετά από παράλληλη εξέταση των εφαρμοστέων κοινοτικών κειμένων και των κρισίμων περιστατικών, οφείλει, ενδεχομένως, να μη ζητήσει την έκδοση πιστοποιητικών EUR.1 για τα φορτία που δεν πληρούν τις απαιτούμενες προϋποθέσεις.

147. Σε περίπτωση εισαγωγέα ο οποίος είναι κατά 100 % θυγατρική εταιρία του εξαγωγέα, μπορεί να θεωρηθεί ότι ο εισαγωγέας αυτός επίσης έχει δυνατότητα προσβάσεως στις κρίσιμες πραγματικές πληροφορίες από πλευράς εφαρμογής των κανονισμών 2051/74 και 3184/74.

148. Τέλος, ένας εκτελωνιστής, ως εκ της φύσεως των καθηκόντων του, αναλαμβάνει την ευθύνη τόσο για την καταβολή των εισαγωγικών δασμών όσο και για τη νομιμότητα των παραστατικών που υποβάλλει στις τελωνειακές αρχές [73]. Το γεγονός ότι κακώς έχουν εκδοθεί πιστοποιητικά καταγωγής εμπίπτει στην κατηγορία των επαγγελματικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ο εκτελωνιστής [74].

149. Σ' αυτόν εναπόκειται είτε να λάβει υπόψη του τον κίνδυνο αυτόν κατά τον καθορισμό των τιμών που εφαρμόζει είτε να περιλάβει ειδικές ρήτρες στη σύμβαση που συνάπτει με τον εντολέα του προκειμένου να επιφυλαχθεί να ασκήσει κατ' αυτού κάθε πρόσφορο ένδικο μέσο σε περίπτωση επελεύσεως του εν λόγω κινδύνου.

150. Εν πάση περιπτώσει, ο κανονισμός 1697/79, όπως άλλωστε και ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1430/79 του Συμβουλίου, της 2ας Ιουλίου 1979, περί της επιστροφής ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή της διαγραφής χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών [75], όπως αυτός τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΟΚ) 3069/86 του Συμβουλίου, της 7ης Οκτωβρίου 1986 [76], δεν αποσκοπεί στην προστασία των εκτελωνιστών σε όλες τις περιπτώσεις πτωχεύσεως των πελατών τους [77] ή απλής αδυναμίας αναζητήσεως από αυτούς των δασμών που εισπράττονται εκ των υστέρων.

151. Ομοίως, ο κανονισμός 1697/79 δεν έχει ως σκοπό την προστασία του εξαγωγέα ή του εισαγωγέα σε όλες τις περιπτώσεις αδυναμίας μετακυλίσεως στους πελάτες τους των δασμών που εισπράττονται εκ των

73 — Απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1984, 98/83 και 230/83, Van Gend & Loos και Expeditiebedrijf Wim Bosman κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 3763, σκέψη 16).

74 — Όπ.αν., σκέψη 17.

75 — ΕΕ ειδ. έκδ. 11/015, σ. 162. Ο κανονισμός αυτός, μετά την κωδικοποίησή του, καταργήθηκε με το άρθρο 251 του κανονισμού 2913/92.

76 — ΕΕ L 286, σ. 1.

77 — Όπ.αν., σκέψη 16, όσον αφορά τον κανονισμό 1430/79.

υστέρων· ο κίνδυνος αυτός μπορεί να αποτελέσει το αντικείμενο, εντός ορισμένων ορίων, ιδιαιτέρων συμβατικών ρητρών.

152. Ο κανονισμός αυτός δεν επιδιώκει την προστασία των ιδίων των υποχρέων από ενδεχόμενη προσβολή των περιουσιακών τους δικαιωμάτων παρά μόνον στις περιπτώσεις όπου το σφάλμα των αρμοδίων αρχών δεν μπορούσε λογικά να διαγνωσθεί.

153. Εν πάση περιπτώσει, πρέπει να υπενθυμιστεί ότι, με την προμνησθείσα απόφαση Hewlett Packard France [78], το Δικαστήριο αποφάνθηκε και επί της ερμηνείας του άρθρου 13, παράγραφος 1, του κανονισμού 1430/79.

154. Το άρθρο αυτό ορίζει τα εξής:

«1. Επιτρέπεται επιστροφή ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή διαγραφή χρέους εισαγωγικών δασμών σε καταστάσεις που ανακύπτουν από ιδιαίτερες συνθήκες για τις οποίες δεν υπήρξε καμία αμέλεια ή δόλος από μέρους του ενδιαφερομένου.»

155. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η διάταξη αυτή και το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79 επιδιώκουν τον ίδιο σκοπό, ήτοι τον περιορισμό της εκ των υστέρων καταβολής εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών μόνο στις περιπτώσεις όπου μια τέτοια καταβολή είναι δικαιολογημένη ή συμβιβάζεται με τη θεμελιώδη αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Από αυτό, το Δικαστήριο συνήγαγε το συμπέρασμα ότι η δυνατότητα διαγνώσεως του σφάλματος, κατά την έννοια του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79, ισοδυναμεί με προφανή αμέλεια ή δόλο κατά την έννοια του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79.

156. Όμως, το άρθρο 4, σημείο 2, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 3799/86 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1986, που καθορίζει τις διατάξεις εφαρμογής των άρθρων 4α, 6α, 11α και 13 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79 του Συμβουλίου περί της επιστροφής ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή της διαγραφής χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών [79], ορίζει, όσον αφορά το άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79, τα εξής:

«2) Δεν συνιστούν αυτές καθαυτές ιδιαίτερες καταστάσεις που προκύπτουν από περιστάσεις για τις οποίες δεν υπήρξε δόλος ή έκδηλη αμέλεια εκ μέρους του ενδιαφερομένου:

(...)

78 — Σκέψη 46.

79 — ΕΕ L 352, σ. 19.

γ) η προσκόμιση, έστω και με καλή πίστη για τη χορήγηση προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης για εμπορεύματα που διασαφίστηκαν για να τεθούν σε ελεύθερη κυκλοφορία, εγγράφων τα οποία εκ των υστέρων αποδείχθηκε ότι ήταν ψευδή, πλαστογραφημένα ή δεν ίσχυαν για τη χορήγηση αυτής της προτιμησιακής δασμολογικής μεταχείρισης.»

157. Συνεπώς, ο συνδυασμός της διατάξεως αυτής και της προμνησθείσας αποφάσεως Hewlett Packard France εμποδίζει να γίνει δεκτό, καταρχήν, ότι η έκδοση μη εγκύρων πιστοποιητικών καταγωγής μπορεί να καταστήσει μη διαγνώσιμο λογικά το σφάλμα των αρμοδίων αρχών.

158. Προτού διευκρινίσω κατωτέρω το περιεχόμενο της τρίτης προϋποθέσεως εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79, μπορεί, από τις προηγηθείσες παρατηρήσεις, να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η πρόταση να εξεταστεί το ζήτημα από την οπτική γωνία της προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος της ιδιοκτησίας είναι αλυσιτελής.

159. Πράγματι, το εθνικό δικαστήριο, βάσει των στοιχείων ερμηνείας που θα του παράσχει το Δικαστήριο και των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως,

— είτε θα κρίνει ότι το σφάλμα των αρμοδίων αρχών μπορούσε λογικά να διαγνωστεί, πράγμα το οποίο θα συνεπάγεται ότι οι δύο πρώτοι ισχυρισμοί των προσφευγουσών των κυρίων δικών [80] δεν ήσαν βάσιμοι,

— είτε θα κρίνει ότι το σφάλμα των αρμοδίων αρχών δεν μπορούσε λογικά να διαγνωστεί και ότι, κατά συνέπεια, οι υπόχρεοι είχαν δικαίωμα να απαιτήσουν την μη είσπραξη των δασμών εκ των υστέρων [81], οπότε ο ισχυρισμός περί προσβολής του θεμελιώδους δικαιώματος θα καταστεί άνευ αντικειμένου.

γ) Τήρηση όλων των διατάξεων της ισχύουσας κανονιστικής ρυθμίσεως όσον αφορά την τελωνειακή διασάφηση

160. Η τρίτη αυτή προϋπόθεση συνεπάγεται ότι ο προβαίνων στη διασάφηση υποχρεούται να παράσχει στις αρμόδιες τελωνειακές αρχές όλες τις αναγκαίες πληροφορίες για την εφαρμογή του σχετικού τελωνειακού καθεστώτος.

161. Όταν πρόκειται για προτιμησιακό καθεστώς το οποίο απαιτεί να έχουν τα

80 — Βλ. ανωτέρω σημείο 37.

81 — Εφόσον, εξάλλου, πληρούται και η τρίτη προϋπόθεση εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79.

συγκεκριμένα εμπορεύματα τον χαρακτήρα καταγομένων προϊόντων, ο επιχειρηματίας που ζητεί την έκδοση πιστοποιητικού εισαγωγής οφείλει, ειδικότερα, να προσκομίσει όλα τα δικαιολογητικά που αποδεικνύουν την καταγωγή των εμπορευμάτων αυτών.

162. Αν ένα φορτίο περιλαμβάνει τόσο καταγόμενα όσο και μη καταγόμενα προϊόντα, ο επιχειρηματίας οφείλει να επισημάνει και να δικαιολογήσει χωριστά την καταγωγή των διαφόρων τμημάτων του φορτίου.

Πρόταση

163. Συνεπώς, προτείνω να δοθούν στα προδικαστικά ερωτήματα του High Court of Justice, Queen's Bench Division, οι ακόλουθες απαντήσεις:

«1) Για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΟΚ) 2051/74 του Συμβουλίου, της 1ης Αυγούστου 1974, περί του εφαρμοζομένου τελωνειακού καθεστώτος σε ορισμένα προϊόντα καταγωγής και προελεύσεως των [Φερόων Νήσων], και του κανονισμού (ΕΟΚ) 3184/74 της Επιτροπής, της 6ης Δεκεμβρίου 1974, περί ορισμού της εννοίας των καταγομένων προϊόντων και περί των μεθόδων διοικητικής συνεργασίας για την εφαρμογή του τελωνειακού καθεστώτος το οποίο εφαρμόζεται επί ορισμένων προϊόντων καταγομένων και προερχομένων από τις [Φερόες Νήσους], οι κανόνες περί του βάρους της αποδείξεως και περί του τρόπου αποδείξεως του χαρακτήρα των εμπορευμάτων ως καταγομένων ή μη καταγομένων προϊόντων καθορίζονται από το κοινοτικό δίκαιο.

Οι κανόνες αυτοί είναι οι εξής:

— το βάρος της αποδείξεως του χαρακτήρα των εμπορευμάτων ως καταγομένων προϊόντων φέρει έναντι της τελωνειακής αρχής των Φερόων Νήσων ο εξαγωγέας και έναντι του κράτους εισαγωγής ο επιχειρηματίας που είναι επιφορτισμένος με τις διατυπώσεις εισαγωγής·

— έναντι της τελωνειακής αρχής των Φερόων Νήσων, ο εγκατεστημένος στις Φερόες Νήσους εξαγωγέας μπορεί να αποδείξει με κάθε μέσο την καταγωγή των εξαγομένων προϊόντων·

— έναντι του κράτους εισαγωγής, ο χαρακτήρας των εμπορευμάτων ως καταγομένων προϊόντων αποδεικνύεται με την προσκόμιση πιστοποιητικού EUR.1 εκδοθέντος από την τελωνειακή αρχή των Φερόων Νήσων·

— απόδειξη περί του αντιθέτου, η οποία βαρύνει τις αρμόδιες τελωνειακές αρχές, είναι δυνατή με κάθε μέσο.

Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξασφαλίσει την τήρηση των κανόνων αυτών και να εκτιμήσει την αποδεικτική ισχύ των στοιχείων που επικαλείται κάθε ενδιαφερόμενος προκειμένου να αποδείξει αυτά για τα οποία φέρει το βάρος της αποδείξεως.

2) Οι τελωνειακές αρχές του κράτους μέλους εισαγωγής μπορούν, χωρίς να υποβάλουν το ζήτημα στην Επιτροπή Καταγωγής που προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του κανονισμού 2051/74, να μη λάβουν υπόψη τους πιστοποιητικά κυκλοφορίας EUR.1 και να θεωρήσουν αυτοβούλως, βάσει της εκθέσεως της αποστολής ελέγχου της Επιτροπής, ότι τα πιστοποιητικά αυτά δεν είναι έγκυρα, ακόμα και αν η αρμόδια τελωνειακή αρχή των Φερόων Νήσων αμφισβητεί τα πορίσματα της εκθέσεως και επιβεβαιώνει το κύρος των εκδοθέντων πιστοποιητικών.

3) α) Τα κριτήρια του παραρτήματος IV του κανονισμού 2051/74 του Συμβουλίου και της ερμηνευτικής σημειώσεως 4 του παραρτήματος I του κανονισμού 3184/74, βάσει των οποίων ορίζονται τα πλοία των Φερόων Νήσων, εφαρμόζονται σωρευτικώς.

β) Ο όρος "πλήρωμα" που περιέχεται στα κείμενα αυτά έχει την έννοια ότι καλύπτει το σύνολο των ατόμων που απασχολούνται για την οδήγηση και την εξυπηρέτηση ενός πλοίου, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που εκτελούν καθήκοντα απτόμενα της οικονομικής δραστηριότητας του πλοίου. Περιλαμβάνει τα άτομα που έχουν προσληφθεί, δυνάμει συμφωνίας με επιχείρηση τρίτης χώρας, προκειμένου να εργαστούν επί του σκάφους ως εκπαιδευόμενοι ή ως ανειδίκευτοι εργάτες, ανεξαρτήτως του αν τα άτομα αυτά αμείβονται από τον εκμεταλλευόμενο το σκάφος ή από την επιχείρηση της τρίτης χώρας ή του αν συνδέονται με το πλοίο με μόνιμη ή προσωρινή σχέση.

γ) Όταν ακατέργαστα προϊόντα αλιείας δεν υφίστανται χωριστή επεξεργασία αναλόγως του χαρακτήρα τους ως καταγομένων ή μη καταγομένων προϊόντων, στον εξαγωγέα εναπόκειται να αποδείξει με κάθε μέσο, και ειδικότερα με λογιστικά στοιχεία, την ακριβή αναλογία και, επομένως, την

ποσότητα των καταγομένων προϊόντων που περιέχεται στο τελικό προϊόν, δεδομένου ότι μόνον αυτή η ποσότητα μπορεί να υπαχθεί στο προβλεπόμενο προτιμησιακό καθεστώς. Όταν, στο πλαίσιο εκ των υστέρων ελέγχου, καταδεικνύεται ότι η απόδειξη αυτή δεν έχει προσκομιστεί για κάθε φορτίο, οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους εισαγωγής μπορούν να εισπράττουν δασμούς ίσους προς τους δασμούς που θα επέβαλλαν αν υπήρχε αναλογική αντιστοιχία μεταξύ των καταγωγών των εμπορευμάτων κάθε φορτίου και των καταγωγών των ακατέργαστων προϊόντων που εισήλθαν στο εργοστάσιο κατά τη διάρκεια του έτους εισαγωγής.

4) Οι προϋποθέσεις του κύρους των πράξεων τις οποίες εκδίδουν οι εθνικές αρχές για την εκ των υστέρων είσπραξη εισαγωγικών δασμών κατ' εφαρμογήν του κανονισμού (ΕΟΚ) 1697/79 του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1979, περί της εκ των υστέρων εισπράξεως εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών που δεν κατέστησαν απαιτητοί από τον φορολογούμενο για εμπορεύματα που διασαφίστηκαν σε τελωνειακό καθεστώς συνεπαγόμενο την υποχρέωση καταβολής τέτοιων δασμών, καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο. Το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει εθνικούς κανόνες οι οποίοι προβλέπουν πλήρη ακυρότητα της βεβαιώσεως χρέους μέρος μόνο του οποίου έχει παραγραφεί κατ' εφαρμογήν του άρθρου 2, παράγραφος 1, του προμνησθέντος κανονισμού 1697/79.

5) α) Το άρθρο 4 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2164/91 της Επιτροπής, της 23ης Ιουλίου 1991, περί των διατάξεων εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79, έχει την έννοια ότι, όταν το ύψος των μη εισπραχθέντων δασμών είναι ίσο προς ή υπερβαίνει το ποσό των 2 000 ECU, οι εθνικές αρχές δεν υποχρεούνται να ζητήσουν από την Επιτροπή να αποφασίσει αν μπορούν να μην προβούν στην εκ των υστέρων είσπραξη των δασμών, εφόσον θεωρούν ότι δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79.

β) Το άρθρο 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79 έχει την έννοια ότι:

— το σφάλμα των αρμοδίων αρχών μπορεί να συνίσταται σε λάθος υπολογισμού, αντιγραφής, ερμηνείας ή εφαρμογής το οποίο ενδεχομένως διέπραξαν οι τελωνειακές αρχές τρίτης χώρας ή τρίτου εδάφους, στις οποίες η Κοινότητα έχει αναθέσει την παροχή στοιχείων λαμβανομένων υπόψη για την είσπραξη των εν λόγω δασμών·

— προκειμένου να κριθεί κατά πόσον το σφάλμα ήταν λογικά διαγνώσιμο από τον υπόχρεο, πρέπει:

— να εξετάζεται αν η επίμαχη κανονιστική ρύθμιση είναι πολύπλοκη ή αν, αντιθέτως, οι όροι της έχουν σαφές περιεχόμενο·

— να λαμβάνεται υπόψη η επαγγελματική πείρα του ενδιαφερομένου επιχειρηματία·

— να εκτιμάται η επιμέλεια του επιχειρηματία, λαμβανομένης, ενδεχομένως, υπόψη της δυνατότητας που είχε να λάβει γνώση των ισχυουσών κοινοτικών διατάξεων και να γνωρίζει ή να εξακριβώσει ο ίδιος χωρίς δυσκολία τα κρίσιμα περιστατικά που εμπίπτουν στις διατάξεις αυτές, ή ακόμα εξεταζομένου του αν, ως εκ της ιδίας της φύσεως των καθηκόντων του, ο επιχειρηματίας αυτός αναλαμβάνει την ευθύνη τόσο για την καταβολή των δασμών όσο και για τη νομιμότητα των παραστατικών που υποβάλλει στις τελωνειακές αρχές·

— ο υπόχρεος πρέπει να έχει τηρήσει όλες τις διατάξεις της ισχύουσας κανονιστικής ρυθμίσεως όσον αφορά την τελωνειακή διασάφηση, ήτοι οφείλει, ειδικότερα, να έχει παράσχει στις αρμόδιες τελωνειακές αρχές όλα τα αναγκαία στοιχεία για την εφαρμογή του εν λόγω τελωνειακού καθεστώτος, εν ανάγκη χωριστά για κάθε μέρος του φορτίου που περιλαμβάνει προϊόντα εμπίπτοντα σε διάφορες διατάξεις.

Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει αν, βάσει αυτών των στοιχείων ερμηνείας, πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 5, παράγραφος 2, του κανονισμού 1697/79.»